

MORAVSKÁ
ZEMSKÁ
KNIHOVNA

duha

1 | 2022

Informace o knihách a knihovnách z Moravy

ARCHITEKTURA KNIHOVEN

Duha online:
<https://duha.mzk.cz>

Obsah

Knihovna je...	
Knihovna je...	2
Studie, články	
Knihovny pohledem architekta – <i>Jan Kratochvíl</i>	3
Metodické centrum pro výstavbu a rekonstrukci knihoven a jeho aktivity – <i>Lenka Dostálová</i>	5
Nová knihovna v Cholticích – <i>Radka Zelenková</i>	7
1,7 miliard korun pro knihovny z IROP – <i>Martina Fišerová</i>	9
Inspirace, podněty, náměty	
Ukrajina.knihovny.cz – rozcestník pro sdílení výukových materiálů – <i>Iva Zadražilová, Martin Krčál, Alena Paulusová</i>	10
Žlutomodrými knihovnami ze dne na den – <i>Kateřina Janošková</i>	11
Rudolf Čechura: Dva ve fraku – <i>Jitka Slezáková</i>	14
Aktivity v makerspace – ozoboti – <i>Michaela Mrázová</i>	16
Proměny českého knihovnictví	
Jak se proměnily pobočky Knihovny města Ostravy za posledních dvacet let? – rozhovor s Miroslavou Sabelovou – <i>Libuše Foberová</i>	18
Veřejné knihovny	
Regionální funkce knihoven v Jihomoravském kraji v roce 2021 – <i>Monika Kratochvílová</i>	20
Technologická laboratoř na půdě Filozofické fakulty MU – <i>Markéta Bočková, Roman Brück</i>	23
100 let rajhradské knihovny – <i>Lada Hamerníková</i>	25
Revitalizace areálu břeclavského cukrovaru a knihovna – <i>Marek Uhlíř</i>	28
Konference, akce	
Literature-based discovery (LBD) – nová kompetence informačních profesionálů? – <i>Libuše Foberová</i>	29
Mezinárodní pracovní seminář Knihovníci knihovníkům – <i>Zdenka Komůrková</i>	31
20 let Anglické knihovny v MZK – <i>Helena Vřeská</i>	33
Knihovna rakouské literatury Městské knihovny Znojmo oslaví 30 let – <i>Blanka Hálová</i>	35
Informace pro knihovny	
Standard pro postupy a rekonstrukce knihoven – <i>Monika Kratochvílová</i>	37
Registrace do knihovny několika kliknutími – realita nebo vzdálená budoucnost? – <i>Martina Šmídtová</i>	39
Komunitní knihovnou krok po kroku: e-learningový kurz – <i>Barbora Buchtová</i>	41
Z činnosti MZK	
Jan Skácel: Básně 2022 – <i>Tomáš Kubiček</i>	43
Výstava architektury českých knihoven – <i>Lenka Dostálová</i>	45
Přednáškový cyklus zahraničních odborníků v Moravské zemské knihovně – <i>Jaroslav Stanovský</i>	46
Knihovnické osobnosti	
Za Janou Nejezchlebovou (1947–2021) – <i>Jaromír Kubiček</i>	47
Recenze	
Věda vám! : Michal Černý popularizuje informační vědu v pátém svazku edice Munice – <i>Lenka Brodecká</i>	49
Zkušenosti ze zahraničních knihoven	
Veřejné knihovny v Dolních Rakousích – <i>Ursula Liebmann, Kateřina Bartošová</i>	50
Rozhovor	
Společnost je třeba vychovávat k tomu, aby byla aktivní a ohleduplná – rozhovor s Kateřinou Šedou – <i>Jan Lidmila</i>	52
Fejeton	
Vlastní knihovna – <i>Petr Minařík</i>	56

Vážení a milí čtenáři,

přinášíme Vám letošní první číslo časopisu Duha. Oproti předchozímu ročníku v něm najdete novou rubriku s názvem *Knihovna je...*, ve které se k započaté větě vyjadřují tři známé osobnosti. Věříme, že jejich výroky mohou přinést inspiraci i nový pohled na naše instituce.

Tématem prvního čísla je **architektura knihoven**. V rubrice *Studie, články* Vás seznámíme s pohledem architekta na knihovny, s činností Metodického centra pro výstavbu a rekonstrukci knihoven, výzvou pro knihovny z operačního programu IROP i s nově zrekonstruovanou knihovnou v Cholticích. Téma čísla se však objevuje i v dalších rubrikách. Rozhovor s Miroslavou Sabelovou přibližuje rekonstrukce poboček Knihovny města Ostravy (*Proměny českého knihovnictví*), představíme Vám nově vydaný Standard pro postupy rekonstrukce knihoven (*Informace pro knihovny*) a pozveme Vás na výstavu architektury českých knihoven (*Z činnosti MZK*).

Na sklonku minulého roku nás nečekaně po krátké nemoci opustila naše kolegyně paní Jana Nejezchlebová, která celý svůj profesní život zasvětila knihovnictví. Dlouhodobě působila jako šéfredaktorka Duhy, v posledních letech na pozici výkonné redaktorky. V rubrice *Knihovnické osobnosti* jí věnujeme vzpomínku.

Vaši pozornost dále zaměříme na aktuální dění. V reakci na válečné události jsme zařadili příspěvek o webu Ukrajina.knihovny.cz i proměně činnosti vsetínské knihovny (*Inspirace, podněty, náměty*). Připomínáme také zajímavá výročí – 100 let rajhradské knihovny (*Veřejné knihovny*), 30 let Knihovny rakouské literatury ve Znojmě a 20 let Anglické knihovny v MZK (*Konference, akce*). V čísle nechybí ani rozhovor – tentokrát s výtvarnicí Kateřinou Šedou, čtenářská lekce pro děti, recenze či fejeton. Věříme, že Vás nabídka čísla zaujme a přejeme Vám krásné jarní dny.

Za redakci časopisu Duha
Jan Lidmila

DUHA. Informace o knihách a knihovnách z Moravy. Ročník 36 (2022), číslo 1.
Vydává **Moravská zemská knihovna v Brně**.

Adresa vydavatele a redakce:
Moravská zemská knihovna v Brně
Kounicova 65a, 601 87 Brno
Telefon: 541 646 126
E-mail: duha@mzk.cz
IČ 094943, DIČ CZ00094943

Foto na přední straně:
Knihovna Jiřího Mahena v Brně – pobočka Bystrc, autor
fotografie: Pavel Němec.

Grafické zpracování: Pavel Václav Vaščák
Tisk: Tiskárna Brázda
Vychází 4× ročně tištěně i on-line.
Reg. číslo MK E 7312. Duha ISSN 0862-1985 (Print),
ISSN 1804-4255 (Online)

Redakce:

Mgr. Jan Lidmila, vedoucí redaktor,
Mgr. Adéla Dilhofová, redaktorka,
Mgr. et Mgr. Monika Kratochvílová,
redaktorka a jazyková korektura.

Redakční rada:

prof. PhDr. Tomáš Kubíček, Ph.D. (Moravská zemská knihovna), předseda redakční rady, PhDr. Libuše Foberová, Ph.D. (Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě), Mgr. Kateřina Janošková (Masarykova veřejná knihovna Vsetín), Bc. Pavel Zajíc (Městská knihovna Rožnov pod Radhoštěm)

jihomoravský kraj

Časopis vychází s podporou dotace Jihomoravského kraje.

Knihovna je...

Knihovna je...

pro mne hlavně sbírka knih ze všech míst, kde jsem kdy pobývala a pracovala. Jsou připomínkou toho, co člověk zažil tam, kde vznikaly, popřípadě s těmi, kdo je napsali. Bráním jejich přítomnost v našem obydlí nekompromisně. Protože mlčí, neruší, nic na mne nechtějí a nepřepínají mi TV programy, jen tiše čekají, až je vezmu do ruky a jen tak si jimi zalistuji. Jsou vděčné a mohou se hodit, až se jednou naučím třeba arménsky.

Petra Procházková
novinářka a humanitární pracovnice

Knihovna je...

pro mne podobným místem jako planeta Terminus z Nadace od Isaaca Asimova. Stále ještě vzpomínám na dřevěné regály Astronomického ústavu v Ondřejově, mezi kterými jsem se za vysokoškolských studií před třiceti roky protahoval jako divoch ve fantastické džungli. Stále ještě cítím tu dřevitou vůni a slyším ten šustot potišťeného papíru. Stále si tak nějak představuji zhmotnělé vědění lidstva. Nebo aspoň jeho zlomek. Ten pocit žádné datové úložiště nikdy nahradit nedokáže.

Jiří Dušek
ředitel Hvězdárny a planetária Brno

Knihovna je...

chráněným prostorem setkání návštěvníků s jinými světy. (Každá kniha je myšlenkovým celkem, svým světem.) Knihovník setkání zprostředkovává, pomáhá najít návštěvníkům, co chtějí, co potřebují i po čem touží. Knihovna by měla být vstřícná, přehledná, bezpečná a krásná. Měla by mít světlou, tepelnou, hmatovou a akustickou pohodu, která umožňuje se uvolnit i soustředit. Měla by obsahovat prostory intimní i veřejné, s výhledy na to nejlepší ve svém okolí, mělo by jí procházet slunce.

Ivo Ondračka
architekt

Knihovny pohledem architekta

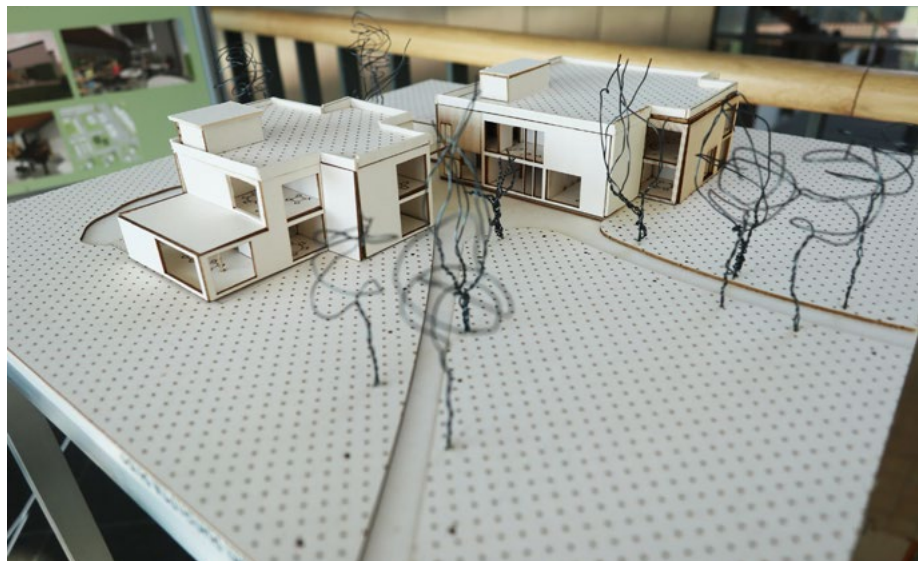
Jan Kratochvíl
kratochvil@vutbr.cz

Co je architektura? Lze se jí naučit? Architektura je matkou umění a naučit se jí nedá. Architektem se člověk musí narodit. Škola architektury pak vrozený talent rozvíjí a pomáhá architektům jako ochranný inkubátor optimálně dozrát. Architekt musí mít technické znalosti, aby dokázal stavbu navrhnout, povolit a postavit, a musí současně vědět, proč ji navrhl právě takto. Ideový rozměr díla je tím, co odlišuje architekturu od běžného stavitelství. Ve výsledku nestačí harmonické proporce, statika a izolace, ale je nutná i filozofie, psychologie, etika a láska. Architekti nesou na svých bedrech odpovědnost za kvalitu životního prostředí a přemýšlí o ní až do daleké budoucnosti.

Ideálním zadáním, na kterém si mohou současní studenti natrénovat všechny potřebné dovednosti, je návrh obecní knihovny. Knihovna pro 21. století v sobě obnáší obrovské množství otázek a její typologie se v nedávné

době doslova proměnila pod rukama. Co platilo po staletí, je dnes konfrontováno s moderními informačními technologiemi a architekti stojí jako spoluaktéři u zrodu nových knihoven s úžasnou inovovanou náplní, nevidanými prostory, materiály a možnostmi flexibility. Francine Houben, věhlasná nizozemská architektka, dokonce pokládá knihovny za nejdůležitější veřejné budovy vůbec. Pro studenty momentálně neexistuje lepší zadání, než jakým je návrh knihovny.

Tak jako je architektura spojením vědy a umění, tak má i každá stavba svou specifickou parcelu, své uživatele a požadovaný účel. Z původního záměru, díky němuž vznikla spolupráce mezi Metodickým centrem pro výstavbu a rekonstrukci knihoven a Fakultou architektury VUT v Brně, kdy měli studenti architektury navrhovat transformace konkrétních obecních knihoven v Jihomoravském kraji, nezbylo kvůli

Návrh knihovny vytvořený studenty architektury VUT v Brně

Návrh knihovny vytvořený studenty architektury VUT v Brně

pandemii Covid-19 téměř nic. Studenti zůstali uvězněni ve svých domovech, a tak jsme začali improvizovat. Zadání se změnilo na návrh ideální knihovny pro město, z něhož pocházím.

Co se na začátku práce jevílo jako ústupek, se záhy ukázalo jako úžasný impuls, poněvadž se každý ze studentů proměnil v lokálního patriota a ve výsledku věnoval svému městu návrh nejlepší možné knihovny. Znalost prostředí a osobní zkušenost s fungováním místní knihovny spustila bouři myšlenek a přinesla nové nápady na činnost knihovny, často přesun knihovny na vhodnější místo, zvětšení kapacity, bezbariérový přístup a další a další vylepšení současného stavu. Studenti se inspirovali navzájem a kolegiálně si vypůjčovali náměty, referenční příklady a vyslovovali konstruktivně kritické názory.

Knihovna je téma, které v sobě ukrývá nekonečné množství dobra a radosti. Spojuje komunitu, přináší osvětlu, smazává rozdíly, dává šance a ukazuje příležitosti. To vše si studenti při navrhování knihoven uvědomují a společenské poslání naší profese do nich cíleně proniká. U žádného jiného zadání jsem takovou energii

ještě nezažil. Architekt Adam Rujbr, autor nového depozitáře Moravské zemské knihovny, se mi nedávno během debatování u kávy svěřil, že už netouží navrhovat nic jiného než veřejné stavby – např. nemocnice apod., poněvadž se u takových úkolů cítí pro společnost nejvíce prospěšný. A to je neopomenutelná stránka naší profese – kritizovat společensky nevyhovující řešení, spojovat jednotlivé aktéry, nabízet cestu ke zlepšení, znát příklady dobré praxe a svou aktivitou doslova „zachraňovat svět“.

Zejména tento um je potřeba na školách architektury rozvíjet. Znalostí norem, výrobních rozměrů, konstrukčních spojů, potrubí atd. brzy ovládnou uměle inteligentní projektové automaty, ale humánní přístup, jemné dovednosti a wabi-sabi nezastoupí žádný stroj ani sebesofistikovanější aplikace. Jak zařídit, aby se člověk cítil v knihovně bezpečně, spokojeně a vznešeně, nelze vypočítat. K tomu potřebuje architekt cit a lásku.

Poznámka redakce – text příspěvku vznikl jako součást výstavy (Re)vize knihoven 21. století. Prostor – funkce – příležitost.

Metodické centrum pro výstavbu a rekonstrukci knihoven a jeho aktivity

Lenka Dostálová

Lenka.Dostalova@mzk.cz

Hlavním posláním metodického centra je poskytovat odbornou konzultační činnost, připravovat vzdělávací semináře a šířit aktuální trendy na téma architektura knihoven. V kontextu se současnými potřebami veřejných knihoven, které se stále více soustřeďují na poskytování širokého spektra služeb a programů podporujících jejich komunitní funkci, tvoří budovy knihoven s moderními a variabilními interiéry velmi důležitou součástí v návštěvnosti knihoven.

Metodické centrum pro výstavbu a rekonstrukci knihoven bylo zřízeno s podporou Ministerstva kultury ČR v roce 2018 jako součást Moravské zemské knihovny v Brně v návaznosti na Státní kulturní politiku na léta 2015–2020 a Koncepti rozvoje knihoven v České republice na období 2017–2020. Východiskem pro jeho činnost byl také průzkum prostorového a technického vybavení veřejných knihoven ČR, který realizoval Knihovnický institut Národní knihovny ČR ve spolupráci s MZK v Brně a NIPOS v roce 2016.

Metodické centrum poskytlo knihovnám a jejich zřizovatelům již několik desítek konzultací týkajících se návrhů nových prostor, výstavby, rekonstrukce, plánování projektu nebo financování. Tato konzultační a poradenská činnost byla realizována například v těchto obcích a městech: Mikulově, Českém Těšíně, Rtyni v Podkrkonoší, pobočkám Krajské knihovny Františka Bartoše ve Zlíně, Holešově, Krnově, Raškovcích, Hroznové Lhotě, Strážnici, Týnci nad Sázavou, Chomutově, Otnicích, Vsetíně, Vladislavi a mnoha dalších. V roce 2019 bylo MCVRK bylo přizváno jako člen hodnotící komise celostátní soutěže Městská knihovna a od stejného roku je členem

soutěže Komunitní knihovna Jihomoravského kraje.

Na Ministerstvo kultury ČR byl v roce 2020 odevzdán Metodický pokyn pro postupy rekonstrukce knihoven, který vznikl díky spolupráci několika externích odborníků z řad architektů a ředitelů knihoven. Ve spolupráci s Mgr. T. Štefkem byl a je nabízen knihovnám workshop na téma „*Tvoříme koncepci knihovny*“, kde si mohou účastníci vyzkoušet osvědčené postupy, jak lze knihovny proměnit v komunitní centra obcí. Od roku 2020 je L. Dostálová členkou pracovní skupiny Architecture group mezinárodní organizace LIBER, asociace evropských vědeckých knihoven. Nedílnou součástí je také aktivní účast na různých seminářích a konferencích nejen knihovnických institucí a publikační činnost související s architekturou knihoven.

Z aktuální činnosti metodického centra:

- Nejžhavější novinkou je putovní výstava **(re)Vize knihoven 21. století: prostor–funkce–příležitost**. Více informací k výstavě najdete v tomto čísle.
- Vzhledem k tomu, že v současné době není vedena systematizovaná evidence knihoven (nebo depozitářů), které byly nově postaveny či prošly rekonstrukcí, řeší Metodické centrum projekt vytvoření databáze Novostaveb a rekonstrukcí knihoven, který byl podán v rámci programu VISKI. V souladu s Koncepti rozvoje knihoven v České republice na léta 2021–2027 s výhledem do roku 2030 (priorita 5 – výstavba knihoven, podpora infrastruktury ICT v knihovnách)

„Knihovna se z prostoru ke čtení proměňuje na společenské centrum s mnohanásobnými kompetencemi.“
(R. Koolhaas, nizozemský architekt)

Chci rekonstruovat knihovnu

Chci vylepšit interiér

Chci najít architekta

Web Metodického centra pro výstavbu a rekonstrukce knihoven

bude vybudována přehledná informační platforma, tj. databáze nově postavených a zrekonstruovaných knihoven v České republice, která bude shromažďovat základní souhrnné informace o výstavbě, přestavbě, rekonstrukci nebo jiné stavební úpravě všech typů knihoven včetně obrazového doprovodu (projektové studie, architektonické návrhy, fotografie). Jako základ budou využity záznamy o knihovnách převzaté z původní databáze Výstavba a rekonstrukce knihoven, kterou spravoval SKIP a Národní technická knihovna.

- Začátkem roku byl vydán ve spolupráci s Knihovnickým institutem ČR za podpory Ministerstva kultury další metodický pokyn - **Standard pro výstavbu a rekonstrukce knihoven**, který je stručným výtahem z *Metodického pokynu MK ČR k vymezení doporučených postupů a parametrů pro optimální průběh rekonstrukce v knihovnách zřizovaných a/nebo provozovaných obcemi do 40 tisíc obyvatel*.
- Metodické centrum se spolupodílelo na přípravě dokumentu Jak řídit knihovnu: příručka pro začínající vedoucí/ředitele knihoven, kterou vydal Knihovnický institut (NK ČR). Publikace je určená začínajícím vedoucím/ředitelům knihoven a usiluje o shromáždění základních praktických informací a poznatků k řízení knihovny.
- Vzdělávací aktivity, včetně e-learningové opory, poskytlo metodické centrum formou

účasti na stážích *Univerzita pro starosty*, které organizuje Sdružení místních samospráv ČR, a které se konaly celkem ve třech termínech online formou, v únoru, březnu a dubnu v roce 2021.

- V rámci navázané spolupráce, s Fakultou architektury VUT v Brně, bylo pro studenty architektury 4. ročníku vypsáno ateliérové zadání Knihovny v malých obcích. Výsledné semestrální práce byly konzultovány se studenty a vedoucím ateliéru Ing. arch. J. Kristkem, děkanem FA VUT.
- **Činnost metodického centra byla prezentována v květnu na semináři Spolupráce a podpora rozvoje venkovských knihoven** MASKami v **programovém období 2021–2027** (organizované Národní sítí MAS), v říjnu na VII. workshopu pro metodiky v Písku a celostátním semináři pro regionální funkce v Pardubicích, v prosinci na poradě krajských metodiků ve Studijní a vědecké knihovně v Hradci Králové.

Všechny aktuální informace o činnosti Metodického centra pro výstavbu a rekonstrukci knihoven najdete na jeho webových stránkách: <https://mcvrk.mzk.cz/>. Součástí webu je také možnost odběru newsletteru, který vychází s čtvrtletní periodicitou (vždy v březnu, červnu, září a prosinci). K odběru se lze přihlásit zde: <https://mcvrk.mzk.cz/>.

Nová knihovna v Cholticích

Radka Zelenková
knihovna@choltice.cz

Sen, který se v mé hlavě začal rodit už dávno, ale skutečností se stal až v roce 2016. Představu o tom, jak by nová knihovna měla vypadat, jsem si vytvářela při různých knihovnických seminářích, konferencích, valných hromadách a jiných typech akcí. Navštívené knihovny jsem si prohlížela a zapisovala do paměti uspořádání každé z nich. Na začátku zmíněného roku jsme s panem starostou začali objíždět knihovny v okolí a společně hledat ideální řešení pro naši rekonstrukci v Cholticích. Pro realizaci studie jsme si vybrali Ing. arch. Tomáše Hořavu, který má s knihovnami bohaté zkušenosti. Společně jsme hledali cestu, jak naši knihovnu nově uspořádat, aby plnila funkci komunitní knihovny a pro všechny návštěvníky

byla příjemným místem, kam se rádi vrací. S jeho návrhem jsme byli moc spokojeni a těšili se, až se nám ho podaří realizovat.

Dominantní prvek dětského oddělení bude vplouvající loď, která v přeneseném smyslu představuje pro čtenáře nová knižní dobrodružství. Nejmenším čtenářům bude určena velká hrací žíněnka a pro nejstarší děti „teen“ koutek z bývalého přilehlého skladu knihovny. Pro dospělé čtenáře vznikne odpočinkové místo a pro společné aktivity bude sloužit velký stůl. V zadání jsme počítali také s venkovní terasou, kterou doplní specialita pana arch. Hořavy – desková hra scrabble v nadživotní velikosti. Služby knihovny vylepší i samostatná malá kuchyňka.

Knihovna městyse Choltice

Než se sen stal skutečností, uběhly další čtyři roky a teprve koncem roku 2019 jsme začali doufat, že se rekonstrukce opravdu podaří. Připravili jsme projekt a také jeho financování. Předpokládaný rozpočet cca 3 000 000,- Kč jsme pokryli částečně z prostředků Pardubického kraje (400 000 Kč), z dotace Programu rozvoje venkova ČR od Státního zemědělského intervenčního fondu (900 000 Kč) a zbytek z rozpočtu Městyse Choltice.

Opravdu stavět se začalo až 1. června 2020. V listopadu se dokončily poslední drobnosti a v prosinci už proběhla instalace vnitřního vybavení. Během vánočních prázdnin a v lednu jsme celou knihovnu přestěhovali. Pěti studentům jsme umožnili brigádu a společně s dalšími pomocníky přebalili celý knihovní fond. Covidová doba, která pro mnohé z nás znamenala mnoho útrap, nám přinesla tolik potřebný čas pro všechny tyto procesy, které umožnily dokončit přeměnu staré knihovny do nové a moderní.

V letošním roce se pomalu vracíme ke všem aktivitám, které v době „předcovidové“ tvořily náš program. Pravidelně připravujeme pro místní mateřskou školu lekce z předčtenářské gramotnosti. Dobrou spolupráci máme i se základní školou, pro kterou pořádáme mnoho různých akcí. Mezi ně například patří besedy se spisovatelem, celoroční hra Lovci perel, Noc s Andersenem, lekce

čtenářské gramotnosti, pravidelné výpůjčky pro žáky 1. stupně, Pasování čtenářů a další. Před několika lety jsme také založili dětský klub Choltík, kde se schází maminky spolu s dětmi a společně se bavíme básničkami, písničkami, tvořením, hrami a oblíbenou svačinkou. Pokusíme se též obnovit Klub deskových her a Tvořivý klub žen, jejichž činnost se v důsledku přestavby a covidu pozastavila.

A co se vlastně změnilo přestavbou naší knihovny, když už i před ní knihovna žila komunitním životem? Změnilo se opravdu mnoho. Už se za naše prostory nemusíme stydět, nemusíme se vkrádat do kuchyňky ostatních zaměstnanců celého úřadu (knihovna sídlí v přízemí budovy úřadu), máme několik důstojných koutků pro odpočinek a relaxaci, v regálech stojí krásně nově obalené knihy, kdykoli můžeme vyjít na naši terasu nebo si zahrát scrabble. Nově nakoupená mobilní výpočetní a audiovizuální technika nám umožňuje volný pohyb po knihovně. Možná tomu nebudete věřit, ale pobyt v naší nové knihovně si spolu s našimi čtenáři opravdu užíváme. Mám velkou radost, když vidím skupinky školních dětí, které se opakovaně do knihovny vrací a tráví v ní svůj volný čas. Výpůjčky sice nerostou takovou rychlostí, ale věřím, že naše nové krásné prostředí bude v nově příchodích dětech probouzet touhu otevřít si novou knihu.

Bude vás zajímat, že...

...ve dnech 7.- 8. června 2022 se v Ostravě koná 11. valná hromada SKIP spojená s odbornou konferencí **Architektura knihoven**. Obě akce pořádá SKIP ve spolupráci s Knihovnou města Ostravy a dalšími partnery z ČR i zahraničí v multifunkční aule Gong v Dolních Vítkovicích. Na konferenci vystoupí například předsedkyně Sekce IFLA pro budovy a vybavení knihoven Marian Morgan-Bindon nebo ředitelka Veřejné knihovny v Edmontonu Pilar Martinez. Z domácích hostů se kromě dalších představí první místopředseda České komory architektů Petr Lešek, ředitel Městské knihovny Nymburk Jan Červinka a Pavlína Tassanyi z Moravskoslezské vědecké knihovny v Ostravě...

1,7 miliard korun pro knihovny z IROP

Martina Fišerová

Martina.Fiserova@mmr.cz

Dotace, dotace, dotace... často je o nich slyšet, všichni se na ně těší, ale po vyhlášení výzvy rychle zmizí. Z toho důvodu bychom chtěli knihovnickou obec s předstihem informovat o chystané výzvě pro knihovny z Integrovaného regionálního operačního programu 2021–2027 (IROP). IROP je připravován Ministerstvem pro místní rozvoj jako řídicím orgánem ve spolupráci s věcnými garanty a ostatními partnery, mezi něž se řadí i Národní knihovna ČR.

Programový dokument IROP byl v lednu 2022 oficiálně zaslán Evropské komisi ke schválení a bez schválení nemůžeme vyhlášovat výzvy. Nicméně výzvy připravujeme a jako jednu z prvních plánujeme vyhlásit právě výzvu Knihovny (specifický cíl 4.4).

Knihovny jsou v IROP zařazeny do **specifického cíle 4.4** Posilování úlohy kultury a udržitelného cestovního ruchu v hospodářském rozvoji, sociálním začleňování a sociálních inovacích a také do **specifického cíle 5.1** Komunitně vedený místní rozvoj, kde budou podporovány menší projekty profesionálních knihoven zřízených obcí, navázané na strategii komunitně vedeného místního rozvoje. Výzva pro Knihovny v komunitně vedeném místním rozvoji bude vyhlášena později, až po schválení strategií místních akčních skupin.

Které knihovny bude možné podpořit z výzvy Knihovny (specifický cíl 4.4)?

- knihovny vykonávající a zajišťující regionální funkce
- základní knihovny provozované obcí s počtem obyvatel 10 000 a výše
- základní knihovny se specializovaným knihovním fondem

Co bude možné podpořit?

- revitalizace knihoven, včetně nové výstavby
- expozice

- depozitáře
- technické zázemí
- návštěvnická a edukační centra
- restaurování sbírek knihovnických fondů
- vybavení pro konzervaci a restaurování
- evidence a dokumentace knihovnických fondů, vč. zařízení pro digitalizaci a aplikační SW
- ochrana knihovnických fondů
- technické vybavení knihoven

Kdo může žádat o podporu?

- obce
- organizace zřizované nebo zakládané obcemi
- zřizovatelé základních knihoven se specializovaným knihovním fondem

Jaká může být velikost projektu?

- 5–80 mil. Kč (mimo základní knihovny se specializovaným knihovním fondem)
- 1–10 mil. Kč u základních knihoven se specializovaným knihovním fondem

Orientační seznamy knihoven najdete zde: <https://ipk.nkp.cz/programy-podpory/irop-2021-2027>.

A to hlavní na závěr – výzvu Knihovny IROP můžete očekávat v **průběhu června nebo července 2022**, proto doporučujeme sledovat stránky IROP. Vaše záměry můžete konzultovat prostřednictvím Konzultačního servisu IROP.

Ukrajina.knihovny.cz – rozcestník pro sdílení výukových materiálů

Iva Zadražilová, Martin Krčál, Alena Paulusová

Iva.Zadrazilova@mzk.cz, Martin.Krcal@mzk.cz, Alena.Paulusova@mzk.cz

Fakt, že české knihovny jsou jedním z pilířů demokracie, svobodného přístupu k informacím a občanské společnosti, se opět naplno projevil v reakci na ruskou invazi na Ukrajině. Nečekaná agrese vůči mírumilovné zemi a všechny důsledky tohoto šokujícího činu vyvolaly v knihovnicích potřebu pomoci těm, kteří jsou válkou nejvíce zasažení. Tedy ukrajinským dětem, které se v rámci migrační krize musely se svými blízkými uchýlit do bezpečí naší země.

První podnět se objevil ve facebookové skupině Knihovny knihovnám a postupně se knihovnici z Městské knihovny Blansko a Městské knihovny Praha domluvili s kolegy z Moravské zemské knihovny na vytvoření webového rozcestníku. Tato stránka by zpřístupnila materiály, které by mohly využít knihovny pro práci s ukrajinskými dětmi. Materiálů v ukrajinštině, které by bylo možné pro tyto aktivity využít, totiž není v českých knihovnách ve fyzické podobě mnoho a jejich nákup je nyní velmi složitý. Vytvořit rozcestník s volně dostupnými zdroji se tak jevil jako ideální řešení.

Od prvního nápadu k samotné realizaci vedla díky spolupráci a zapojení dalších osob velmi rychlá cesta. Během 24 hodin byla připravena první verze webu, který začal fungovat jako místo pro sdílení materiálů. A nejen pro sdílení, ale také pro organizaci a rychlou orientaci.

Díky předešlé zkušenosti s vytvářením tematických mikrowebů bylo od začátku jasné, že i tento web zaštití portál Knihovny.cz, který vyvíjí Moravská zemská knihovna. Na adrese <https://ukrajina.knihovny.cz> jsou nyní k dispozici odkazy na online pohádky, hry, kvízy, omalovánky nebo pro výuku češtiny.

Cílovou skupinou, která tyto materiály může využít, nejsou jenom knihovnici, ale i učitelé nebo lidé z neziskových organizací zabývajících se volnočasovými aktivitami pro děti.

Nabídka se bude dále rozšiřovat i na základě tipů od veřejnosti, které je možné zasílat Radce Eismannové (radka.eismannova@mlp.cz) do Městské knihovny v Praze. O konkrétních formách spolupráce se redakce nyní domlouvá i s Městskou knihovnou ve Lvově.

Nejde o jednorázovou aktivitu, ale postupně se k ní přidávají další dobrovolníci s nápady, jak rozcestník využívat v praxi a rozšířit ho k lidem, kterým by jeho obsah mohl pomoci v každodenní práci. Jedním z nich jsou i pravidelné středeční webináře, které začaly 16. 3. 2022 a budou sloužit jako diskuzní platforma pro rozvoj rozcestníku a zároveň by měly přinášet i praktické rady, nápady a tipy, jak se zpřístupněnými materiály pracovat. Přehled všech aktivit i možnosti zapojení jsou k dispozici na webu <https://ukrajina.knihovny.cz>.

Žlutomodrými knihovnami ze dne na den

Kateřina Janošková
kjanoskova@mkv.cz

Třítýdenní proměna knihovny v souvislosti s válkou na Ukrajině ve zkratce

Úterý 22. února 2022 – před válkou

Do dneška se ve Vsetíně považujeme za interkulturní, chcete-li multikulturní knihovnu, děláme občasné exkurze cizincům, nabízíme jim naše služby prostřednictvím cizojazyčných letáků (tištěných i na webu) v mongolštině, ukrajinštině, vietnamštině a angličtině. Probíhají u nás kurzy češtiny pro cizince v organizaci Centra pro integraci cizinců Zlínského kraje, snažíme se budovat cizojazyčný fond (krom hlavních světových jazyků i ve výše zmíněných jazycích), máme služební trika s nápisem "knihovna" v mnoha jazycích (ruština mezi nimi není, ukrajinština ano). Organizujeme živé knihovny pro studenty, ve kterých se dozvídáme o osudech cizinců i uprchlíků, kteří k nám přicházejí, workshopy s mongolskou kuchyní, japonským sushi či origami, multikulturní výstavy. Snažíme se být dobře připraveni a mít jasná pravidla pro registraci cizinců do naší knihovny.

Čtvrtek 24. února 2022 – válka na Ukrajině je realitou

Jsme v šoku a sbíráme informace, které k nám přicházejí. Přemýšlíme, co z toho, co už pro cizince děláme, můžeme lépe využít a jak se zapojit do pomoci, která bude potřeba s očekávanou vlnou nově příchozích lidí z Ukrajiny. Zjišťujeme, že podobně přemýšlí i další knihovny, což nás povzbuzuje.

Pátek 25. února 2022 – cítíme, že musíme něco udělat, být aktivní v pomoci

Využíváme informací na našich infoletácích v ukrajinštině, které jsme připravili na konci roku 2020 a umístíme je na náš web a Facebook.

K rozšíření sdělení s vděčností využíváme i sdíleného textu od SDRUKu s nabídkou pomoci knihoven v češtině i ukrajinštině.

Mapujeme a tvoříme seznamy našeho fondu o Ukrajině a v ukrajinštině – beletrie, naučná, pro děti, lekotéka a cokoli, co může pomoci. Tvoříme výstavy, které se hned rozpůjčují.

Sobota 26. února 2022 – posíláme e-mail s nabídkou pomoci městu Vsetín

Nechceme provádět unáhlené kousky a obesíláme e-mailem neziskové organizace ve městě (Charitu, Diakonii, Elim, Červený kříž), městské radní, úřad práce, Centrum pro integraci cizinců. Zjišťujeme, zda někdo z nich koordinuje pomoc a zda můžeme být, vzhledem ke kritické situaci, ve které se v těchto chvílích nachází mnoho ukrajinských občanů, nápomocni jako knihovna a jakkoli usnadnit příchod a pobyt těchto lidí v naší republice.

Informujeme o tom, že:

- Knihovna je místem ověřených informací a zdrojů, s kterými umíme pracovat.
- Jsme důvěryhodným a neutrálním místem s technologickým vybavením i sociálním zázemím pro krátkodobé využití.
- Nabízíme prostor a také další zázemí pro uspořádání sběru materiálu a věcí. Nebráníme se ani myšlence uspořádat u nás sbírku potřebných věcí.
- Můžeme nabídnout prostor i telefonické linky a e-maily pro komunikaci – zprostředkování tlumočení, s.o.s. linek, psychologické pomoci, poradenství atp.
- Můžeme být třeba i informačním rozcestníkem v případě, že lidé budou nabízet svoji pomoc, ubytování atd.

- Můžeme nabídnout auto – pick-up k převozu materiálu i osob, jsou mezi námi kolegové, kteří jsou ochotni i absolvovat a odřídít cestu.

Pondělí 28. února 2022 – komunikace v našem týmu

Vlastně teprve dnes ráno je čas udělat si rychlou poradou týmu, říci si jasná pravidla, která otevřeně deklarujeme případným ukrajinským uprchlíkům, kterých s největší pravděpodobností začne přibývat. Všichni kolegové jsou skvěle solidární a otevření těmto opatřením. Berou je naprosto samozřejmě.

Příkaz zní jasně: Každý, kdo se v naší knihovně prokáže ukrajinským pasem či jiným prokazujícím dokumentem, má volný vstup do knihovny k využití prostor, internetu, PC, tisku a všeho dalšího, s možností prezenčních výpůjček. Opakujeme si pravidla pro registraci cizinců.

Úterý 1. března – stáváme se součástí koordinované pomoci ve městě

Kontaktuje nás pracovnice Českého červeného kříže a chtějí u nás v turistickém informačním centru umístit sbírku zdravotnického materiálu. Jsme samozřejmě vstřícní a nabízíme i případnou personální pomoc. A samozřejmě sdílení informací na našich kanálech.

Středa 2. března – pomoc ukrajinským rodinám

Navštěvuje nás v knihovně koordinátor pomoci, kterého oslovilo město Vsetín, aby pomoc uprchlíkům byla co nejefektivnější. Je z neziskové organizace Maják. Probíráme různé možnosti naší pomoci. Asi nejpotřebnější teď vnímá dovoz uprchlíků ze slovensko-ukrajinské nebo polsko-ukrajinské hranice, kde mají své koordinátory. Ano, knihovna má auto a dva dobrovolné řidiče, kteří jsou ochotni a připraveni vyrazit.

Pátek 4. března – auto pro lidi z Ukrajiny na útěku před válkou

Ve 14:00 hodin volají z Majáku, že potřebují auto na slovensko-ukrajinskou hranici, kde je domluvena skupina uprchlíků. V 18:00 hodin vyráží kolegové Martin a Michal na tuto misi. Pusu a křížek na čelo a po celou noc jsme v myšlenkách s nimi. Navrací se všichni šťastně v sobotu ráno. Uf, mise splněna. Odpoledne ještě stříháme pexesa a tiskneme materiály v ukrajinštině pro vsetínské tranzitní centrum, které zde vzniklo ve vsetínském Domě kultury. Ubytování v knihovně ani v sídlištních pobočkách není možné, nemáme dostatek sprch pro větší množství nocujících.

Sobota 5. března – budeme dělat v knihovně sbírku

Volá koordinátor z Majáku, že potřebují ve čtvrtek 10. března vypravit kamion s materiální pomocí přímo do Kyjeva. Spolu s knihovnou oslovili také vsetínské gymnázium a střední průmyslovou školu. Jedna sbírka ČČK už u nás probíhá, ale toto bude pro nás úplně jiný „level“. Sbírkou tohoto formátu jsme nikdy nepořáдали.

Pondělí 7. března – první den sbírky

Ještě v sobotu stačilo napsat kolegům jeden informační e-mail a všichni věděli, co mají dělat. Plakáty jdou na web, sociální sítě a do e-mailové rozesílky hned v neděli, v pondělí pak i do tisku. Každý, kdo měl během svých pracovních povinností chvíli, odbíhá na galerii, přenáší, chystá bedny a pytle, popisuje, balí, třídí. Od první chvíle to funguje jak dobře namazaný stroj. Pomáhá dobrovolně i bývalá kolegyně. Přicházíme dříve a zůstáváme do večera a chystáme materiál (oblečení, potraviny, drogerii, spacáky, léky atd.) pro kamion. Síla, emoce, solidarita od lidí – zaměstnanců, ale hlavně dárců, kteří přinášejí potřebné věci. Nosí jednotlivci, děti, družiny, dojíždí firmy s balíky konzerv, přicházejí i poštou balíky s drogerií. Za chvíli se přes hromady věcí ani nevidíme.

Úterý 8. března – diskuse a nové informační platformy pro knihovny

Knihovnické elektronické konference se mobilizují ve věcech pomoci, podpory, shromažďování

materiálů, sdílejí první zkušenosti. Cenné informace i prostor pro sdílení nabízí IPK a knihovny.cz, které také zašitily velmi užitečný portál *ukrajina.knihovny.cz*. Inspirováni aktualizujeme a přidáváme odkazy i na našem webu knihovny.

Čtvrtek 10. března – kamion odjíždí

Tři intenzivní dny přípravy sbírky za námi.

S nakládkou kamionu přišli pomoci i další dobrovolníci a městští policisté. Zapojily se také okolní obce a plný kamion odjíždí odpoldne směr Kyjev.

Během naší sbírky jsme již pár věcí rozdali i ukrajinským lidem, kteří začínají přicházet na Vsetín. Prozatím berou naše město spíše jako tranzitní stanici. I pro ně vyčleňujeme pár balíčků s drogerií,

výživami pro děti a oblečením dle konkrétního požadavku (holka, kluk, velikost...). Pro vsetínské řidiče, kteří míří na hranice, přibalujeme deky, polštářky a plyšáky. A taky něco na zub.

Pondělí 14. března – první Ukrajinci prchající před válkou se objevují v knihovně

Lidí z Ukrajiny, kteří zůstanou na Vsetínsku, přibývá. Jsou to většinou ti, kteří zde mají vazby přes své známé a rodiny. Brzy přijdou i ti, kteří už zde žádné kontakty nemají.

Počet účastníků kurzů češtiny v pondělky se navýšil o 8 osob, ale je to pořád začátek. Stává se běžnou praxí, že se objevují ukrajinské tváře dotazující se na kurzy češtiny, ale také na to, kde mohou získat oblečení, případně další pomoc, také se registrují do knihovny. Nabízíme jim zázemí, možnost uvařit si kafe, čaj, využít wifi připojení, půjčit si virtuální brýle, poskytujeme mapy města, informace, cokoli. Snažíme se co nejlépe vycytat evidenci, návštěvníky, které

načítáme na návštěvníckou kartu s čárovým kódem "Volodymyr", registraci nových členů. Pomáhá nám aplikace google překladač i tištěné slovníky. Samozřejmě také angličtina a „přítel“ překladač na telefonu. Tiskneme a rozdáváme pexesa, pracovní listy, posíláme materiály i do škol, na úřady. Náročnější v komunikaci je situace i pro knihovníky ve službách. Komuni-

kují nejen s Ukrajinci, ale také se stávajícími uživateli, kteří mají potřebu sdílet a komentovat dění kolem války na Ukrajině, své obavy a názory.

Středa 15. března – pomáhají nám zkušenosti z jiných knihoven Koordinace pokračuje i v rámci knihoven, platformy pro sdílení fungují a na online setkání se dozvídá-

me i zkušenosti od kolegů z jiných měst. Je to povzbuzující.

Bohužel se ale negativní a nenávislné zprávy nevyhýbají i knihovnické e-konferenci. Alespoň si opět uvědomíme realitu – informační a mediální válka zuří přeci všude kolem.

Čtvrtek 17. března – více kurzů češtiny

Kontaktují nás z Majáku a také z úřadu práce, že mají nové zájemce z Ukrajiny o kurzy češtiny. Ve spolupráci se vsetínskými středními školami a s Centrem pro integraci cizinců se rozhodujeme, že otevřeme další kurzy češtiny v knihovně. Prozatím pro dospělé a s hlídáním dětí.

Tento kalendář nekončí. Každý den a týden přináší nové potřeby, nové změny. Stále se učíme novým věcem. Nevíme přesně, jak bude tento deníček dále vypadat, ale budeme na přání a podněty reagovat a přizpůsobovat jim svou činnost. Jsme přeci knihovnou pro všechny.

Česko-ukrajinské pexeso

Rudolf Čechura: Dva ve fraku

Jitka Slezáková
slezakova@knir.cz

Lekce představuje vtipnou českou klasiku především prostřednictvím obrázků a předčítání s otázkami, rozvíjí spolupráci ve skupinách a představuje další knihy k tématu „život tučňáků“. Je určená pro předškolní děti. Aby udržely pozornost, délka první části vyžadující soustředění by neměla přesáhnout 30 minut. Dalších 30 minut strávíme doplňkovými aktivitami, kde děti rozvíjejí různé dovednosti a upevňují kladný vztah ke knihovně, a samostatným prohlížením libovolných knih. S drobnými úpravami je lekce využitelná také pro školní družiny.

Co si dnes přečteme?

Pomůcky: naskenované obrázky s. 16 a 34 vytištěné ve formátu A3, černobílé oblečení s motýlkem pro knihovnici (tučňáčí kostým), papírové loutky tučňáků z knihy.

Při úvodním seznámení s knihou děti pracují s ilustracemi – srovnávají a trénují pozornost. Na dvou předložených obrázcích zjišťují, co mají společného. Cílem je odhalit téma programu (tučňáky). Tučňáčí kostým a návodné otázky napoví. Následně si ukážeme knihu. Než představíme hlavní hrdiny, prohlédneme si pozorně loutky s otázkou, která je kluk a která holka. Vyžadujeme zdůvodnění. U starších dětí se ptáme na vlastní zkušenost – spletli si někdy holku s klukem?

Představení hrdinů

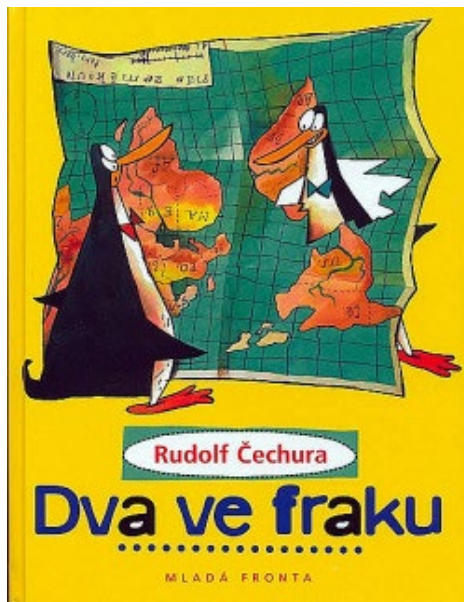
Lekce dramatinizovaná předčítání od začátku první kapitoly (ideálně ve dvojici) s využitím papírových loutek. Text je dost akční a děti baví,

ale je možno ho mírně zkrátit. Jednou text přerušíme otázkou: s. 8 „... to asi nebude tučňák!“ Otázka: Kdo to tedy byl? Jak se říká samici tučňáka? Dočteme až po s. 9: „... Vida, tak on se jmenuje Bet“.

Co víme o tučňácích

Společně shrneme, co jsme se o tučňácích zatím dozvěděli – z knížky i z vlastní zkušenosti. Odpovědi nemusí být nutně správné a vyčerpávající, následně si vše budeme ověřovat. K tomu otázky, např. Co použili jako dopravní prostředek a proč? Jak vypadají (barva, křídla, počet a tvar nohou...)? Navazující práce ve skupinkách; každá má jednu knihu (viz

seznam), popř. vytištěný obrázek (s. 37, 43). Úkolem je zjistit informace o tučňácích: Čím je pokryté jejich tělo? Kde žijí? Čím se živí? Jak se rodí jejich mláďata? Co mají rádi? Umí létat? Během práce skupinky obcházejí, radíme. Pak společně shrneme, odpovědi komentujeme, korigujeme, obrázky a knihy ukážeme všem.

Kde žijí tučňáci?

Už víme, že tučňáci žijí v moři a mají rádi zimu. Bude se našim hrdinům líbit u nás? K tomu obrázky, kam se na svém putování dostali (s. 10, 28, 46). Tím povzbudíme zájem o knihu a zároveň neprozradíme příliš. Následuje předčítání. Představte si, že se dostali až do města... (s. 11 „*Už se stmívalo... šaty dělají člověka*“). Ověříme doptáváním, zda děti všemu rozumí (pojmy houfování, teplé/chladné krajiny, frak, motýlek, šaty dělají člověka).

Je dobré mít k ruce glóbus nebo mapu světa a ukázat severní a jižní pól (se staršími dětmi zeměpis probereme detailněji). Kam se tučňáci potřebují dostat? Neprozradíme, zda se na jižní pól dostanou, pouze upozorníme na velká dobrodružství.

Související aktivity

Vyzkoušeli jsme s různými skupinami několik aktivit. Nabízím nápady, které se osvědčily. Je také možné udělat různá stanoviště, na kterých se děti ve skupinách střídají.

• Spolupráce ve skupině

Se školní družinou se osvědčila pantomima. Zaměřili jsme se na téma „šaty dělají člověka“ a ukázali si na fotografiích pány ve fraku, poté si každá skupina vymyslela prostředí / situaci, kde se frak / oblek nosí (divadlo, ples, čišníci, houslisté, svatba, pohřeb) a předvedla. Ostatní hádali.

• Trénink motoriky

Výroba motýlků: skládání barevných papírů do harmoniky. Kdo chce, uváže si je na krk.

Čvrnkání: hra s figurkami tučňáků z desky ICE COOL.

• Výtvarné aktivity

Obtahování / dokreslování: na velký papír nalepíme obrázky tučňáků Alfy, Beta a různá prostředí, děti vytvářejí cestu buď pouhým spojováním, nebo obtahováním předkreslené cesty ve tvaru vlnek a jiných klikatic. K tomu různé omalovánky apod.

• Pohybové aktivity

Trénujeme tučňáččí chůzi, v prostoru může být i vyznačená trasa (slalom), k tomu básnička.

*Stáli v řadě tučňáci,
neměli co na práci.*

*Vypadali,
že by chtěli
dělat si z nás legraci.
Měli frak i kalhoty,
zapomněli na boty.
Nevadilo,
i když lilo,
houpali se do noty.*

Hra s padákem: uděláme zimu pro tučňáky; děti zmačkají bílé papíry (šmíráky) na sněhové koule a na padáku nejprve házejí na cíl, pak padákem koule rozhazují, jako když sněží. Tato aktivita je pěkná tečka na závěr.

Nezapomeňte, že pedagogové si rádi odnesou letáček k lekci se seznamem nabízených knih k tématu, včetně obrázku té stěžejní a tučňáččí básničky. Můžeme přidat i pozvánku na další program.

Použité knihy a hra:

JUNAKOVIČ, Svatopluk. *Kde je tučňák Pip?* [Praha]: Thovt, c2005. ISBN 80-903653-0-2.

RICHARDSON, Justin a Peter PARNELL. *Tango: skutečný příběh jedné tučňáččí rodiny*. Ilustroval Henry COLE, přeložila Markéta NAVRÁTILOVÁ. V Praze: LePress, 2017. ISBN 978-80-903980-3-0.

ČERNÍK, Michal. *Tik, ťak, ťuk: pohádky o třech tučňáčcích*. Ilustrovala Vlasta BARÁNKOVÁ. Praha: Knižní klub, 2016. ISBN 978-80-242-5474-6.

FROMENTAL, Jean-Luc a Joëlle JOLIVET. *365 tučňáků*. Praha: Baobab, 2017. ISBN 978-80-7515-055-4.

MILBOURNE, Anna. *How big is a million*. Ilustrovala Serena RIGLIETTI. London: Usborne Publishing, 2008.

KODEŠOVÁ, Zdislava. *Zvířátka sportují*. Ilustrovala Karolína DRÖSSLER. Praha: Krigl, 2013. ISBN 978-80-86912-73-8.

Hra: *Ice cool: ledová škola*. (Mindok)

Aktivity v makerspace – ozoboti

Michaela Mrázová

michaela.mrazova@mssvk.cz

Cílem našeho seriálu v letošních číslech *Duhy* je představit konkrétní aktivity s výukovými roboty a další technikou v makerspace dílnách. Navazujeme tak na loňský ročník, kde jsme se věnovali popisu a představení vybrané techniky, jejího fungování a možného využití v knihovně.

Jako podporu a doplněk k těmto článkům jsme pro vás v e-learningovém prostředí Moravskoslezské vědecké knihovny v Ostravě připravili kurz **Makerspace**. Sem budeme umísťovat nejenom materiály, na které se budeme v textu odkazovat, ale také přidáme odkazy na další zdroje. Pokud máte návrh na rozšíření materiálů či doplnění dalších informací, kontaktujte prosím autorku. Nechte se inspirovat, naše materiály si upravte, přizpůsobte podle svého anebo je klidně použijte tak jak jsou.

Roboti nepatří jenom do informatiky

Využívání různých výukových robotů se postupně dostává do všech školních i mimoškolních aktivit. Už dávno neplatí, že práce s roboty ve výuce je výsadou informatiků. A těmi nejvíce univerzálními výukovými roboty jsou jednoznačně ozoboti. Jak jsme již dříve psali, jsou to malí robůtci, kteří reagují na čáru či barevné kódy pomocí světelných senzorů umístěných vespod. Rozpoznávat umí černou, červenou, modrou a zelenou barvu (RBG). Pro jejich ovládní nám stačí fixy ve zmíněných barvách, papíry a sada barevných kódů, na které ozoboti reagují změnou směru či rychlosti svého pohybu nebo změnou své barvy.

Propojení čtenářské a digitální gramotnosti

Nápadů, jak zapojit ozoboty do výuky různých školních předmětů či do lekcí najdeme na internetu spoustu. Ať už jde o aktuální události (např. zimní olympiáda – skvělé materiály má vřdycky Hanka Šandová z Poličky), svátky (*Valentýn, Halloween*) nebo třeba pohádky.

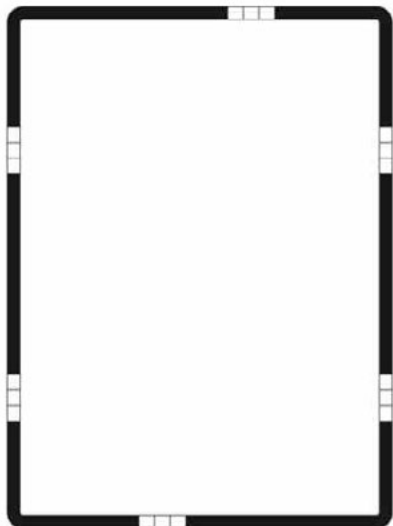
A právě známou pohádku *O Červené Karkulce* jsme využili při lekcí na prvním stupni jedné základní školy. Zadáni znělo připravit program na dvě vyučovací hodiny a propojit čtenářskou a digitální gramotnost a využít při tom roboty. Záměrně jsme se rozhodli pro ozoboty, kteří jsou pro vybranou věkovou skupinu ideální.

Příprava lekce

Inspirovali jsme se videem, ve kterém vystupují ozoboti jako postavy (Karkulka, maminka a další). Ve videu je použito více ozobotů v jedné scéně a využívají čtvercový podklad, do kterého jsou vkresleny čáry a ozokódy. Protože jsme chtěli do práce zapojit celou třídu a nedisponujeme tak velkým množstvím ozobotů, rozhodli jsme se to malinko upravit. Vzali jsme základní oválnou trasu se čtverečky pro ozokódy a doprostřed vložili obrázky z pohádky (Karkulku, les, babičku, vlka, myslivce). V našem případě totiž ozobot slouží jako vypravěč. To znamená, že jeho projíždění trasy (ve směru šipky) kopíruje příběh pohádky (Karkulka jde lesem, potká vlka, vlk běží sežrat babičku, pak leží s těžkým břichem, přijde myslivec a o vlka se postará). Na lekcí jsme s sebou tedy brali ozoboty, papíry, fixy, seznam ozokódů a vytištěné trasy k pohádce.

Průběh lekce

Lecí jsme s žáky zahájili představením ozobotů, vysvětlením, jak tyto roboty fungují a co všechno umí. Poté ve skupinkách po 2–3 žácích dostali prázdné papíry, ozobot, ozokódy, fixy a čas (asi 15–20 minut), aby se sami

Podklad k pohádkové lekci

s ozobotem seznámili. Už tady jsme mohli sledovat, jak jsou některé děti úžasně kreativní, umí spolupracovat a chtějí zkoušet, co je všechno s ozobotem možné dělat. Před další částí lekce jsme ozoboty od skupinek vybrali, abychom netříštili pozornost dětí a nechali roboty chvíli odpočívat. Druhou část lekce jsme zahájili čtením úryvku z pohádky a poté jsme si společně (žáci se ve vyprávění střídali) pohádku převyprávěli.

Na třetí část lekce skupinky dostaly zpátky ozoboty a trasu s pohádkou. Jejich úkolem bylo vybrat vhodné ozokódy do připravených polí tak, aby odpovídaly příběhu. Např. použití

ozokódu *rychle* v místě, kde vlk utíká sežrat babičku. S žáky jsme pak nad vybranými ozokódami diskutovali a svůj výběr a použití museli obhájit/zasadit do kontextu příběhu.

V poslední části lekce pak už došlo na volné tvoření. Žáci mohli sami nakreslit a odvyprávět libovolný příběh nebo pohádku, vše za použití ozobotů.

Jeden příklad z mnoha

Jak už bylo zmíněno, ozoboti jsou univerzálními roboty se širokou škálou využitelnosti napříč všemi činnostmi. Výše zmíněnou lekci berte jako inspiraci a jen jeden příklad konkrétního využití.

Bude vás zajímat, že...

...ocenění v soutěži o nejlepší dětskou knihovnu **Kamarádka knihovna získala v roce 2021 Městská knihovna Rožnov pod Radhoštěm**. Soutěž vyhlašuje SKIP ve spolupráci s Klubem dětských knihoven již od roku 2007. Mezi soutěžními kritérii patří například spokojenost dětí s knihovnou, počet výpůjček na 1 registrovaného dětského uživatele, kvalita webových stránek, počet kolektivních akcí pro děti nebo procento registrovaných dětských čtenářů z počtu dětí v obci. Rožnovské knihovně k ocenění gratulujeme...

Jak se proměnily pobočky Knihovny města Ostravy za posledních dvacet let? – rozhovor s Miroslavou Sabelovou

Libuše Foberová
libuse.foberova@msvk.cz

Knihovna města Ostravy je tvořena ústřední knihovnou v centru města a 29 pobočkami v městských obvodech Ostravy. Pobočky jsou rozděleny do čtyř obvodů podle geografické polohy. Knihovna města Ostravy oslavila v roce 2021 sto let od svého založení, z toho posledních 22 let ji vzorně vede charismatická, sympatická a erudovaná paní

ředitelka Mgr. Miroslava Sabelová. Představuje pro knihovnictví inspirativní osobnost, je nositelkou řady zajímavých projektů, např. projektu Romaňi Kereka, který představuje první veřejnou knihovnu v ČR se zaměřením na romské obyvatelstvo, projektu na podporu čtenářské gramotnosti dětí „S knížkou do života“ ad. Knihovna města Ostravy se profiluje jako „místo pro handicap“, místo sociální odpovědnosti a jako instituce, která se zaměřuje na zachování paměti místa a rozvíjení kulturního povědomí o významných osobnostech regionu.

Knihovna je místem setkávání, zdrojem informací, místem knihovních a informačních služeb, komunitním, vzdělávacím a kreativním prostorem. Našli bychom ještě hodně specifikací, co si pod pojmem veřejná knihovna představit. Jak důležitou roli v dnešní době hraje prostor knihovny? Jak by měla z architektonického hlediska vypadat dnešní moderní knihovna, aby dokázala uspokojit potřeby

veřejnosti? Aby se stala „třetím“ důležitým místem v životě lidí? Na tyto a další otázky jsme se zeptali paní Miroslavy Sabelové, ředitelky třetí největší veřejné knihovny u nás.

Za posledních dvacet let jste zmodernizovali téměř všechny pobočky Knihovny města Ost-

ravy. To je obdivuhodné. Chci se zeptat na filozofii jejich proměny. Je každá jiná a autentická s prostrředím, kde působí? Nebo jde spíše o unifikaci poboček, aby bylo na první pohled zřejmé, že se jedná o Knihovnu města Ostravy?

V podstatě šlo o obojí. Na samém počátku jsme měli prozaický úkol: stabilizovat umístění knihoven a nejlépe do prostor, které

patří místní samosprávě. Jakmile jsme měli stabilní umístění, mohli jsme začít s vnitřními úpravami. Naším cílem bylo sjednotit grafický vizuál označení knihovny vně i uvnitř, aby bylo na první pohled patrné, že se jedná o jednu organizaci, ale vybavení pořídít a uspořádat s ohledem na složení čtenářů a návštěvníků a zaměření jednotlivých knihoven

Jak moc rekonstrukci poboček ovlivnili architekti? Je známo, že architekti spatřují

umělecký efekt budovy, knihovníci praktičnost prostor a čtenáři chtějí obojí. Do jaké míry se architekti nechali ovlivnit požadavky knihovníků?

Architekti se s námi podíleli na rekonstrukci řady velkých poboček, kde se jednalo o celkovou rekonstrukci objektů. V ostatních případech jsme využili znalosti našich kolegyn z oddělení marketingu. V obou případech docházelo k řadě nelehkých situací, kdy na sebe narazily představy a vize na straně jedné a praktické zkušenosti strany druhé. Někdy tedy muselo dojít ke kompromisu a teprve reálný provoz dal jedné ze stran za pravdu. Naštěstí ve většině případů bylo ještě možné situaci korigovat. Ale já osobně si myslím, že samotní čtenáři ani nepostřehli, že by něco mělo být jinak.

Kdybyste měla vyzvednout jednu z 29 poboček jako nejzdařilejší, která by to byla a proč?

Za posledních dvacet let prošla celkovou rekonstrukcí nebo zásadními interiérovými úpravami opravdu každá z 29 knihoven, které spravujeme. V každém období měla naše radost z jejich rekonstrukce jinou motivaci. Když se nám podařilo vytvořit nádhernou knihovnu z bývalého výměníku tepla, když jsme našli prostory pro velkou pobočku, které hrozilo uzavření a nakonec dnes působí ve dvou patrech bývalé školky, když jsme upravili interiéry malých poboček, které zkrásněly a působily jako mnohem větší, než ve skutečnosti jsou. Radost máme od loňského roku z celkové rekonstrukce pobočky Podroužkova, která má konečně dostatečné prostory pro všechny své činnosti, zásadně upraveno bylo i široké okolí knihovny, v knihovně máme svoji první kavárničku. Zanedlouho nás čeká ještě velká radost v podobě zcela nové pobočky v lokalitě, kde jsme o knihovnu usilovali snad třicet let.

Co byste poradila knihovníkům, kteří se chystají rekonstruovat svou pobočku (pobočky), na co by měli klást důraz, na co by

neměli zapomenout, s kým by se měli nejlépe poradit?

Současní knihovníci mají výhodu v existenci řady materiálů, ze kterých mohou čerpat, ať už v podobě metodik a doporučení nebo článků, které lze najít v odborných knihovnických časopisech. Pak také existence Metodického centra pro rekonstrukci a výstavbu knihoven při MZK dává možnost se poradit a inspirovat u skutečných odborníků. Základem úspěchu může být poctivá příprava, kdy si uvědomíme, co bude hlavní činností v rekonstruovaných prostorech a komu hlavně budou sloužit. Pokud se podaří část vybavení pořídit v mobilní verzi, zvyšuje se šance na nízkonákladové úpravy prostor, pokud dojde ke změně složení čtenářů nebo potřebě poskytovat nové typy služeb. Nezapomínejme ale, že prostorově vhodné uspořádání a volný prostor mají svůj význam, pokud chceme být přístupní pro osoby se specifickými potřebami. A nakonec to nejdůležitější v našich knihovnách jsou stejní lidé na obou stranách pultu. Čtenáři, kteří do knihovny chodí za přátelskými a erudovanými knihovnicí, nejen kvůli pohodlným křeslům a krásným vyhlídkám.

Děkuji za Váš čas a trpělivost, kterou jste odpovědím věnovala.

Literatura:

EDWARDS, Brian a Biddy FISHER. Knihovny a studijní centra [online]. Havlíčkův Brod: Krajská knihovna Vysočiny, 2006 [cit. 2022-02-22].

KURKA, Ladislav. Architektura knihoven. 1. vyd. Praha: Svaz knihovníků a informačních pracovníků České republiky, 2011. 86, 7 s. ISBN 978-80-85851-20-5.

TECHNICKÁ normalizační informace TNI ISO/TR 11219 (01 3715) - Informace a dokumentace - kvalitativní podmínky a základní statistika pro budovy knihoven - plocha, funkčnost, design: Information and documentation - Qualitative conditions and basic statistics for library buildings - space, function and design = Information et documentation. Praha: Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví, 2014, 164 s.

Regionální funkce knihoven v Jihomoravském kraji v roce 2021

Monika Kratochvílová

Monika.Kratochvilova@mzk.cz

Veřejné knihovny v Jihomoravském kraji se těší nadstandardní podpoře Jihomoravského kraje, především od roku 2016, kdy Rada Jihomoravského kraje vyhlásila nový dotační titul **Obecní knihovny** a současně celokrajový projekt na podporu čtení a čtenářství **Jižní Morava čte**. Oba projekty spolu s dotací na regionální funkce knihoven významně přispívají k rozvoji knihoven nejen ve shodě s celostátní *Koncepcí rozvoje knihoven v České republice na léta 2021–2027 s výhledem do roku 2030*, ale také s novou *Koncepcí rozvoje regionálních funkcí knihoven v Jihomoravském kraji v letech 2021–2027*.

Rok 2021 ukončil 17. rok poskytování dotace na regionální funkce knihoven v Jihomoravském kraji, v uplynulém roce ve výši 16 milionů korun. Knihovny v Jihomoravském kraji za sebou mají nelehký rok. Kromě čtených omezení, kterým čelily v důsledku

protiepidemických opatření souvisejících s Covid-19, byly knihovny v obcích na jižní Moravě v podvečer 24. června 2021 zasaženy ničivým tornádem. Nejhůře dopadly obce Moravská Nová Ves a Hrušky na Břeclavsku, Lužice a Mikulčice na Hodonínsku, značné škody postihly i hodonínskou část Pánov. Dobrá zpráva přišla z knihoven v Lužici a v Mikulčicích, které nebyly tornádem zasaženy.

S podporou Moravské zemské knihovny získala *Obecní knihovna Moravská Nová Ves* provizorní prostory, kde probíhá od 1. 10. 2021 do 30. 9. 2022 terénní projekt „Znovuobnovení činnosti knihovny v oblasti zasažené přírodními katastrofami včetně podpory čtenářství a kulturního života v obci“. Součástí projektu je analýza aktivit knihovny s cílem zjistit, jaký vliv má zasažení knihovny přírodní katastrofou na čtenářství.

Nové interiéry Městské knihovny Šlapanice s výpůjčním pultem

Pořadí regionálních činností podle zájmu obsluhovaných knihoven

	Počet obslužených knihoven	
	2020	2021
1. Statistika	671	678
2. Cirkulace VF	570	558
3. Doprava	598	545
4. Poradenská a konzultační činnost	544	540
5. Servis výpočetní techniky	442	443
6. Vzdělávání knihovníků, semináře	310	286
7. Zpracování knihovního fondu z prostředků obcí	253	248
8. Porady	177	241
9. Nákup knihovního fondu z prostředků obcí	190	186
10. Pomoc při revizi a aktualizaci KF	134	126
11. Podpora vzdělávacích, kulturních a komunitních aktivit	34	80

Již druhým rokem čelily veřejné knihovny pandemii Covid-19, která také v uplynulém roce vedla ke snížení provozní doby a k omezení kulturních a vzdělávacích akcí. Knihovny nejvíce pocítily odliv dětských návštěvníků, především kvůli přerušeným kontaktům s mateřskými a základními školami. V rámci výkonu regionálních funkcí došlo ke snížení počtu metodických návštěv knihoven, které se bez osobní účasti neobejdou, do on-line prostředí se přesunuly porady knihovníků, konzultace probíhaly e-mailem a telefonicky. Omezil se rozvoj výměnných souborů. Z důvodu vládních opatření byla využívána možnost vracení dokumentů přes návratové boxy (od února 2021 zavedla Městská knihovna Blansko službu výdejového boxu, Městská knihovna Boskovice zprovoznila koncem roku biblioskrínku, na mnoha pobočkách KJM v Brně byla ve spolupráci s dobrovolníky zřízena donášková služba pro imobilní čtenáře a pro seniory).

Moravská zemská knihovna v Brně ve spolupráci s pověřenými knihovnami zpracovala *Koncepci rozvoje regionálních funkcí knihoven v Jihomoravském kraji v letech 2021–2027*. Koncepce předkládá vizi rozvoje jednotlivých regionálních služeb a podpůrné nástroje pro její realizaci. Předpoklad pro poskytování jejich standardizované úrovně vidí v podpoře celoživotního vzdělávání

pracovníků regionálních oddělení a sledování nových trendů a technologií, zejména v profesionálních knihovnách.

Jednou z nejvíce žádaných regionálních služeb byl zájem o cirkulaci výměnných souborů, které kromě knih obsahují také audioknihy, interaktivní hry a společenské hry. Ke konci roku 2021 bylo ve výměnném fondu všech sedmi pověřených knihoven¹ 289 416 knihovních jednotek, z finančních prostředků kraje bylo v roce 2021 zakoupeno do výměnného fondu 15 042 knihovních jednotek. Na nákup výměnného fondu vynaložily pověřené knihovny v roce 2021 celkem 3,381.455,78 Kč. Z celkových nákladů pro pověřené knihovny – 13,900.000,- Kč představuje tato částka 24,32 % (v roce 2020–24,37 %).

Postupnému nárůstu se těšila nová regionální služba - podpora vzdělávacích, kulturních a komunitních aktivit. Na krajské úrovni se rozvíjela již 6. rokem zásluhou projektu Jižní Morava čte, mnohé pověřené knihovny nabízejí svým obsluhovaným knihovnám regionální projekty na podporu čtenářství. Regionální oddělení Městské knihovny Boskovice připravilo již 2. rokem Putování se psím hrdinou a čtenářskou hru Psí rok. Ke 100. výročí založení KJM

¹ Knihovna Jiřího Mahena v Brně, Knihovna Karla Dvořáčka ve Vyškově, Městská knihovna Boskovice, Městská knihovna Brno-venkov, Městská knihovna Břeclav, Městská knihovna Hodonín, Městská knihovna Znojmo.

Architektonický workshop v Kladorubech, foto: archiv MK Boskovic

se mohly obsluhované pobočky z dotace na regionální funkce zapojit do celoknihovni soutěže Velké putování po knihovnách KJM. Knihovna Karla Dvořáčka připravila Pohádkovou stezku, Městská knihovna ve Znojmě Festival knihoven Znojemska.

Mezi oblíbenou formu porad v pověřených knihovnách patřily také v loňském roce výjezdni poradny spojené s návštěvami vybraných knihoven jako příkladů dobré praxe.

S podporou dotace na regionální funkce knihoven vyšel již **35. ročník časopisu Duha**. Koncem roku zasáhla redakci a celou knihovnickou veřejnost smutná zpráva o nečekaném odchodu dlouholeté šéfredaktorky, od roku 2016 výkonné redaktorky *Mgr. Jany Nejezchlebové*, autorky mnoha příspěvků a rozhovorů.² Jejím odchodem ztratila nejen redakční rada významnou knihovnickou osobnost, pro kterou byly knihovny a lidé kolem nich především srdeční záležitostí.

Součástí regionálních funkcí knihoven v Jihomoravském kraji je pravidelná medializace nejlepších knihoven a knihovníků, oceňování knihoven a obcí, prezentace příkladů dobré praxe.³ Udílení cen loňským vítězům se poprvé konalo v reprezentativních prostorách Krajského úřadu Jihomoravského kraje. Ocenění předal hejtman *Mgr. Jan Grolich*, náměstek hejtmana *Mgr. František Lukl*, MPA a ředitel Moravské zemské knihovny prof.

Tomáš Kubíček. Cenu **TOP Komunitní knihovna Jihomoravského kraje** převzala **Knihovna Jiřího Mahena v Brně – pobočka Medlánky** „za mimořádný přínos v rozvoji komunitního života, za podporu a rozvoj spolupráce na místní úrovni, podporu čtenářství a rozvíjení mezigeneračních vztahů, zejména za neutuchající zájem participovat na dění MČ Brno-Medlánky a aktivně se podílet na jeho budoucím rozvoji“.

Součástí slavnostního předávání ocenění bylo udělení ceny **Knihovnická osobnost Jihomoravského kraje 2020**, kterou převzala ředitelka Městské knihovny v Mikulově, **Mgr. Ilona Salajková**.

Poděkování za spolupráci při rozvoji veřejných knihoven a regionálních služeb patří nejen ředitelům a vedoucím regionálních oddělení pověřených knihoven, bez jejichž podpory a často osobního nasazení by nebylo možné realizovat mnohé aktivity, ale především poskytovateli dotace na regionální funkce knihoven – Jihomoravskému kraji.

Rok 2021 uzavřel další rok regionálních funkcí knihoven, které se doslova před očima proměňují v atraktivní instituce, a to nejen zásluhou modernizace interiérů, ale především zásluhou vstřícného a otevřeného přístupu jejich zaměstnanců a široké nabídky služeb pro všechny generace.

Plný text Výroční zprávy o hodnocení výkonu regionálních funkcí knihoven za rok 2021 je dostupný pod odkazem: <https://www.mzk.cz/pro-knihovny/region>.

² <https://duha.mzk.cz/autori/jana-nejezchlebova>
³ https://www.mzk.cz/sites/mzk.cz/files/koncepce_rozvoje_regionálních_funkcí_knihoven_jmk_2021_2027-final-28.6.2021_2.pdf, s. 14.

Technologická laboratoř na půdě Filozofické fakulty MU

Markéta Bočková, Roman Brück

mbockova@phil.muni.cz, bruck@phil.muni.cz

V roce 2021 otevřela Ústřední knihovna Filozofické fakulty MU nový typ studovny. Jedná se o studovnu typu Makerspace, která nabízí uživatelům přístup k vybraným digitálním i manuálním technologiím. Cílem studovny je rozšířit nabídku forem vzdělávání, které knihovna v současné době nabízí. Z pohledu knihovníků se jedná o typ studijního místa, které podporuje tvořivost, uživatel se zde tedy nestává pouze příjemcem znalostí, ale i tvůrcem. Makerspace umožňuje uživatelům získat zcela nový typ dovedností. Tyto dovednosti mohou následně sloužit pro přenos do vědeckých a vzdělávacích aktivit v oboru, kterému se věnují. Knihovna tak podporuje nové směry a možnosti výzkumu v humanitních vědách (viz konkrétní příklad projektu THEATRE3D na konci tohoto článku).

V zahraničí je tento typ studoven jak v městských, tak i v akademických knihovnách běžný, taktéž se vybrané technologie objevují již na vybraných vysokých školách technického zaměření – jedná se především o 3D tisk. V této komplexní podobě se jedná o první studovnu tohoto typu v rámci vysoké školy v ČR, specifické je také umístění na fakultu humanitního typu. Nejedná se o umístění náhodné, či způsobené pouze osobním nadšením knihovníků pro technologie. Filozofická fakulta dlouhodobě podporuje téma zvyšování kompetencí v oblasti digitálních humanitních věd ať už v rámci stanovených cílů v dlouhodobých záměrech, tak i podporou samotného vedení – v tomto případě proděkana PhDr. Petra Škyříka, Ph.D., který je ideovým otcem myšlenky na vznik studovny tohoto typu.

Studovna vznikla uvolněním jedné z kancelářů ve 3. patře Ústřední knihovny, která doposud sloužila jako zázemí pro pracovníky

knihovny. Stavební úpravy byly financovány z rozpočtu FF, pro nákup technologií využila knihovna programový rámec Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR – OP Výzkum, vývoj a vzdělávání (OP VVV), PO 2 Rozvoj vysokých škol a lidských zdrojů pro výzkum a vývoj – MUNI4STUDENTS. Technologie byly v rámci projektu zpřístupňovány jednotlivě v rámci lekcí informačního vzdělávání, kvůli epidemiologické situaci byla celá studovna zpřístupněna uživatelům až v roce 2021.

Studovna je otevřená v celém rozsahu provozní doby Ústřední knihovny a přístup do ní mají všichni studenti a zaměstnanci Masarykovy univerzity, kteří splňují podmínku zaškolení.

Dostupné technologie

Technologie, které jsou k dispozici, vychází z konceptu FabLab z anglického Fabrication Laboratory, což se dá volně přeložit, jako otevřená high-tech dílna. Vzhledem k dispozicím studovny jsme byli nuceni omezit se jen na některé vybrané technologie. V základu je tak k dispozici šicí stroj (Brother FS70WTX), řezací ploter (i-Craft 2.0), plackovač, virtuální realita (HTC Vive Pro) a v neposlední řadě také 3D tiskárna (Original Prusa i3 MK3S) pořízená z programu *Pruša pro školy*. Ten kromě možnosti získat 3D tiskárnu nabízel i podporu na úrovni technické a didaktické. Zde knihovna uspěla s modelem italského divadla Farnese. Začátkem letošního roku byla nabídka technologií rozšířena o nový typ 3D tiskárny (Original Prusa SLIS SPEED) založený na technologii MSLA. Nejen tyto stroje jsou potřeba pro vlastní tvorbu. A tak je dílna vybavena i příslušným vybavením k jednotlivým strojům. Navíc je zde přítomen i sortiment malého nářadí. Pro zájemce je zde také dostupná

Makerspace v Ústřední knihovně FF MU

tavná pistole, aku vrtačka ale třeba i modelářská multibruska. Knihovna bude další technologie postupně doplňovat, rozšiřovat a naplňovat tak koncept FabLabu.

Nastavené služby

Vzhledem k náročnosti obsluhy daných technologií má studovna řízený vstup na kartu. Pro získání přístupu je nutno projít zaškolením, a to buď v rámci pravidelných Otevřených dní, které probíhají každé druhé úterý v měsíci, nebo absolvováním lekce k vybrané technologii. Lekce jsou nabízeny v průběhu celého semestru a jsou zařazeny v sekci Lekce a workshopy, které knihovna již tradičně studentům nabízí. Lekce jsou jak obsahem, tak i kapacitou nastavené tak, aby každý absolvent získal základní informace o obsluze stroje a mohl pak již samostatně pracovat na realizaci svých výzkumných projektů. Po necelém půl roce fungování již lekcemi prošlo více než 70 zájemců o tyto technologie.

Mezi uživatele Makerspace patří i samotní knihovníci. Technologii 3D tisku využili při realizaci interního projektu THEATRE3D

realizovaného na Katedře divadelních studií FF MU. Ve spolupráci s Ústřední knihovnou FF MU vzniklo 16 modelů divadelních artefaktů (divadelních prostor, architektury a scénografie). Tyto modely si mohou studenti vytisknout v prostoru MAKERSPACE a získat tak cenné dovednosti spojené s přípravou, tvorbou a také s konečnou úpravou tisknutého modelu. Jeden z vybraných modelů je také přístupný na Prusa Education (prusa3d.cz). Pro další rozvoj samotné studovny připravujeme větší a vhodnější prostory v suterénu knihovny, které umožní jak rozšíření nabízených technologií, tak i uživatelského komfortu. Kolem samotného konceptu služby je připravován i vlastní výzkum, nejbližší plány se týkají rozšíření a virtuální reality.

Odkazy:

Webové stránky studovny Makerspace – <https://knihovna.phil.muni.cz/prostory/makerspace>.

Modely z projektu THEATRE3D – <https://divadlo.phil.muni.cz/studium/bakalarske-studium-prezencni/3d-modely-ke-statnicim>

100 let rajhradské knihovny

Lada Hamerníková
knihovna@rajhrad.cz

Dnes už si asi nikdo z nás nedovede představit své město či obec bez knihovny. U nás v Rajhradě vznikla přesně před sto lety. 13. ledna 1922 byla ustanovena knihovní rada Osvětové obecní knihovny v Rajhradě a 15. června téhož roku se otevřela veřejnosti ve velkém sále radnice. Prvním knihovníkem se stal obětavý vlastivědný pracovník **dr. Karel Uhl** a ten také položil základ původního knižního fondu. S učitelem Janem Peškařem putovali Rajhradem a do prádelního koše sbírali knižní dary od spoluobčanů, část knih se pořídila z výtěžků pořádaných akcí. Při otevření se tak knihovna mohla pochlubit objemem celých 264 svazků! O knihy byl velký zájem. Počátkem roku 1924, kdy už knihovna disponovala asi šesti sty svazky, bylo provedeno 10 340 výpůjček, přičemž poplatek za půjčení jedné knihy na týden činil 20 halířů a to nebylo takhle těsně po válce málo.

V roce 1924 se stal knihovníkem student **Jan Krejčí**, protiklerikální radikální republikán, pozdější redaktor brněnských a pražských novin. Snažil se obohatit fond o díla klasické ruské literatury, ale také o současnou sovětskou beletrii, o romány Vančury, Olbrachta, Majerové aj. O kvalitu knižního fondu dbal i další knihovník, **Karel Horálek**, pozdější profesor slavistiky na Karlově univerzitě. V roce 1937 měla knihovna již 2 683 svazků! Ovšem počet četbychtivých se příliš nezvyšoval, v roce 1937 to bylo 156 čtenářů. Obecní knihovně totiž konkurovaly knihovny různých spolků. Z řad rajhradských znalců literatury však zazněla kritika úrovně fondu těchto knihoven: obsahovaly množství lidových románů a málo hodnotné beletrie!

Během okupace spravovali knihovnu **A. Kučera a K. Krejčí**. Samozřejmě došlo k vyřazení knih autorů „Říši nepřátelských“. Ve prospěch násilím „zeštitlené“ knihovny se konala v roce 1940 sbírka mezi občany, která

vynesla 2.583 koruny na nákup nových knih! V této době byla knihovna velmi podporována svými čtenáři a vedením obce. Knihovna se tak stala v době okupace střediskem kulturně osvětového života celé obce. Počet čtenářů (zvláště školní mládeže) se velmi zvětšil. Pro dětské čtenáře byla vymezena zvláštní půjčovní doba v neděli dopoledne.

Po roce 1945 už knihovna nese nový název: Místní lidová knihovna. I přes nevyhovující prostředí se knihovna úspěšně probíjela v tehdejší knihovnické soutěži „Budujeme vzornou lidovou knihovnu“, ve které dosáhla v roce 1967 nejvyšší celostátní mety. V letech 1956–1959 začal Nechvátalův nástupce **Josef Papež** uplatňovat moderní formy knihovnické práce. Zavedl sáčkový výpůjční systém, knihy začal balit do průhledného igelitu. V knihovně i ve velmi nepříznivém interiéru zavedl samostatné dětské oddělení. Začal čtenáře upozorňovat na různá kulturní výročí, propagoval knihovnu relacemi v místním rozhlase a zavedl čtenářské besedy.

Po odchodu J. Papeže převzali knihovnu učitelští manželé **Milena a Petr Žižkovi**. Počet svazků a čtenářů se stále rozrůstal. Knihovna byla umístěna v předním traktu budovy v prostorách bývalé spořitelny. V předsálosti kina udržovala stálou výstavku knih. V roce 1987 se knihovna přestěhovala do nově vybudovaných prostor v téže budově a je tam dodnes (nad restaurací Na Kině). Od roku 1988 se stala profesionální knihovnou. Manželé Žižkovi věnovali knihovnické práci i veřejnému životu v Rajhradě velkou část svého času. Pořádali přednášky z historie a literatury pro školní mládež i besedy pro dospělé, byla založena Malá galerie knihovny, kde se konaly výstavy regionálních výtvarníků, podíleli se významně na propagačních materiálech města Rajhrad.

Po úctyhodných a neuvěřitelných padesáti letech knihovnické práce převzala od manželů Žižkových knihovnu v roce 2010 **Lada Hamerníková**. Začala s přeměnou klasického výpůjčního systému na automatizovaný Clavius, lístkové katalogy ustoupily modernímu on-line katalogu, knihovna se vybavila celkem třemi PC sestavami pro veřejnost, napojenými samozřejmě na internet zdarma.

Kulturně-výchovná činnost pokračovala i v práci s dětmi. Kromě školní mládeže byly zavedeny pravidelné pondělní projekty pro místní mateřskou školu. Každý školní rok byl vymezen nějakému tématu či osobnosti a tomu se přizpůsobilo čtení v knihovně, které bylo doplněno malým kvízem a povídáním. Děti potom ve školce pokračovaly ve zpracování tématu výtvarně a nejhezčí práce byly v knihovně vystaveny.

Výstavy samozřejmě pokračovaly, galerie se přejmenovala na Malou galerii Petra Žižky. Velký ohlas měla výstava fotografií Rajhrad v kontextu století, kterou knihovna iniciovala. Prvotním impulzem postavit do kontrastu téměř stoleté snímky Rajhradu se současnými fotografiemi bylo setkání s fotem Rajhradské občanské záložny z třicátých let minulého století. Tento solidní dům s vysokými okny, elegantní měšťanskou fasádou zdobenou římsami je dnes obyčejný nevzhledný dům, nebýt hodin ve štítu snadno přehlédnutelný. Podobně to platí i o dalších objektech. Výstavy se samozřejmě neomezují jen na malované artefakty, byla zde zajímavá výstava techniky art-protis,

paličkování, patchwork, keramika ve spojení s drátem, krásné mozaiky apod.

Asi největší ohlas měla akce **Knihovna plná andělů**, která probíhala několik let vždy v adventním období. Byly osloveny jak děti, tak i šikovné ženy – výtvarnice ke zhotovení andělů jakéhokoliv stylu i velikosti. Výtěžek z jejich prodeje byl věnován na pořízení pomůcek pro

aktivity seniorů v místním domově matky Rosy. Výstavu doprovázela historicky první rajhradská veřejná benefiční dražba a to andělských marmelád. Licitátor vybavený malým kladívkem vydražil 26 exponátů. Startovní cena: 30 korun za kus. Zprvu nejspíše přihazování se změnilo v adrenalinovou show. Přítomní se s gusem přebíjeli vyššími a vyššími částkami, samozřejmě vždy v poslední vteřinu před přiklepem. Nadšeně se zapojily i děti (ovšem

se svolením rodičovského doprovodu). Výsledkem bylo neuvěřitelných 3.365,- korun, přičemž nejvyšší částka byla 600 Kč za Andělské ostružiny.

Co se týká práce s dětmi, můžeme být pyšní na naše **Noci s Andersenem**, které přerušila až anti-covidová opatření. Měli jsme štěstí na spolupráci Rajhradského benediktinského kláštera a také charismatického znalce „praktické“ historie, který se živí vyráběním replik pravěkých a středověkých zbraní a náradí, takže naše „noci“ byly nejen kostýmové, ale i velmi akční a poutavé, zaměřené hlavně na historii. Drsný pravěk, Nelítostná Velká Morava, Vzpurná doba husitská, Zuřiví Keltové aj. jsou názvy našich „nocí“ a zájem je vždy obrovský, takže

Perlový dort pro nejlepšího čtenáře

Noc s Andersenem Nelítostná Velká Morava - starosta František Ondráček jako slovanský bohatýř předčítá z knihy Aleny Ježkové

děti jsou vybírány za odměnu. Pro ilustraci program jedné akce: NOC S ANDERSENEM tentokrát na téma: STRASTI OTCE VLASTI

Těšit se můžete na další dobrodružnou noc v naší knihovně s Petrem Rajnochem v roli KARLA IV.

- Hrát si budeme na družinu císaře Karla IV.
- Karlovi rytíři předvedou válečné umění 14. století
- povíme si o vzdělanosti a stavitelství – pravým husím brkem popíšeme pergamen a poskládáme Karlštejn a jiné stavby
- jako lid ve středověku budeme tvořit z ovčího rouna
- rytíř Ondračkovic, pán na Rajhradě a přílehlých državách (starosta Rajhradu Fr. Ondráček) přečte kapitolu z Dějin českých zemí očima psa
- navštívíme potemnělý klášter, kde nás čeká opět stezka odvahy, děsuplné obludy, tajemný mnich, noční čtení a další překvapení
- a na dobrou noc samozřejmě pohádka

Jako mnoho dalších knihoven lákáme dětského čtenáře, jak to jen jde. Velkým pomocníkem je pro nás soutěž **Lovci perel**, kterou pořádáme už devátým rokem. Kromě obrovské červené tabule se šňůrkami s perličkami a jmény „lovců“, která budí velkou pozornost, tiskneme speciální měnu „Moriony“, se kterou děti velmi rády obchodují – jednou za čas vystavíme obchůdek s oceněným zbožím, kde úspěšní lovci nakupují. Každý ročník zakončíme slavností, kde pan starosta předá vítěznému lovcovi Perlový dort, který se většinou rozkrájí a zbaští zúčastněnými lovci. Kromě těchto největších akcí pořádáme samozřejmě množství přednášek a besed pro děti i dospělé, asi nejúspěšnější je cyklus přednášek ing. Aleše Svobody Brněnské podzemí, který se koná již od roku 2014 a stále je hojně navštěvován.

Letos nás čeká výročí 100 let rajhradské knihovny. Oslovy včetně slavnostní vernisáže jsme posunuli kvůli covidové situaci na květen a doufáme, že už se situace znormalizuje a budeme si moci užívat naší krásné knihovnické a kulturně-osvětové práce.

Revitalizace areálu břeclavského cukrovaru a knihovna

Marek Uhlíř

reditel@knihovnaBřeclav.cz

Jeden z největších cukrovarů na Moravě založila v Břeclavi významná židovská rodina Kuffnerů v roce 1862. V dobách největšího rozmachu se v cukrovaru zpracovávalo až osm tisíc metráků cukrové řepy a cukr z Břeclavi se vyvážel do celé Evropy. Cukrovar patřil k největším zaměstnavatelům v regionu, pracovalo zde téměř tisíc zaměstnanců.

Bohužel od ukončení výroby v roce 1990 se pro část areálu s plochou kolem čtyřiceti tisíc metrů čtverečních nepodařilo dodnes najít vhodné využití a nedaleko centra města tak vznikl nevzhledný brownfield. Proto se město, které je vlastníkem většiny pozemků, rozhodlo uspořádat architektonickou soutěž a vybralo studii na revitalizaci celé plochy.

„Obnova cukrovaru je poměrně náročný proces, který bude trvat roky. Proto je pro nás důležité, neustále informovat aktéry o změnách a průběžně věci konzultovat. Proto byla naplánována etapizace záměru,

kteřý vymezuje celky, které bude možné realizovat samostatně,“ řekl místostarosta Jakub Matuska.

Po dokončení všech etap revitalizace by v areálu cukrovaru mělo vzniknout až 700 nových bytů, napojených na kvalitní veřejná prostranství, občanská vybavenost v podobě komerčních jednotek, ale i větších celků jako nová knihovna nebo multifunkční hala pro sport a kulturu. Předpokládané náklady ze strany města jsou zhruba 600 milionů korun, což je zhruba výše jednoho ročního rozpočtu města Břeclavi.

Autoři plánu revitalizace počítají s tím, že před novou knihovnou vznikne nejdůležitější veřejný prostor celé lokality s parkem a náběžní proměnou. Budova nové knihovny by měla podle studie vzniknout rekonstrukcí bývalého skladu cukru, avšak na její konkrétní podobu si budeme muset počkat až na výsledky připravované architektonické soutěže.

Areál cukrovaru s označeným objektem pro plánovanou knihovnu

Literature-based discovery (LBD) – nová kompetence informačních profesionálů?

Libuše Foberová

libuse.foberova@msvk.cz

Minulý ročník knihovnické konference Kniha ve 21. století se konal na půdě Slezské univerzity v Opavě ve dnech 11.–13. února 2020, tedy v době, kdy jsme netušili, že existuje covidová hrozba, která zásadním způsobem ovlivní život nás všech. Bohužel poznamenala i 15. ročník konference a donutila nás připravit na 16. února 2022 online variantu, kterou jsme nazvali „rozcvička“ neboli „ochutnávka“ z bohatého programu chystané konference. Protože nám bylo velmi líto, že se neuvídíme živě na půdě Slezské univerzity v Opavě, zorganizujeme plánovanou konferenci v náhradním termínu ve dnech 14.–15. února 2023. Z konference vydáme sborník a těšíme se na osobní setkání, která se online variantou nedají nahradit. Účastníci konference vědí, že právě ono osobní setkání na živo je na konferencích to nejcennější.

Patnáctý ročník konference nás velmi těší. Od počátku konferenci podporuje jak Slezská univerzita v Opavě, tak Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě, ale i město Opava, Moravskoslezský kraj a SKIP 10 nebo SDRUK. Bez jejich podpory a obětavosti pedagogů knihovnictví Ústavu bohemistiky a knihovnictví PPF SU v Opavě by nebylo myslitelné pravidelně konferenci takového rozsahu organizovat. Letošní ročník jsme zaměřili na tři témata: knihovny jako komunitní, vzdělávací a kreativní centra, Smart Library – chytré knihovny a trendy, jejichž poznáním se mohou knihovny změnit.

Dopolední program

Velmi inspirující byl příspěvek doc. PhDr. **Marcely Katsušákové**, PhD., která vyučuje na

Univerzitě Komenského v Bratislavě na Fakultě sociálních a ekonomických věd. V centru její profesní pozornosti je znalostní management. Zaujala ji práce profesora Dona R. Swansona (1924–2012), který zasvětil svůj život informačnímu průzkumu a objevil nové znalosti v databázích lékařských článků. Hledal souvislosti mezi rybím olejem a Raynaudovým syndromem, kterým trpěl jeho známý. Zjistil, že databáze článků se chovají jako oddělené ostrovy poznání a není možné vyhledat tematicky související články. Nedalo se sledovat ostatní příbuzné ostrovy poznání. Zásadní práci v tomto směru publikoval v roce 1989. Souvislosti vyhledával manuálně, což bylo velmi pracné a zdlouhavé. Dnes nám moderní technologie nabízejí nové možnosti, jak vyhledávat tyto souvislosti. Tuto novou kompetenci informačních profesionálů nám představila paní Katsušáková a věřím, že inspirovala řešeršéry k vytváření nových možných provázaností, a tím k vytváření nových znalostí. Jedná se o trend, který by měly odborné knihovny rozvíjet a podporovat nejen v biomedicíně, ale metody LBD se dají využít i v jiných oborech.

Další online přednáška se zaměřila na projekt novostavby Moravskoslezské vědecké knihovny v Ostravě zvané Černá kostka – centrum digitalizace, vědy a inovací. Vedoucí oddělení vzdělávání, vědy, výzkumu, vývoje a digitalizace Mgr. **Pavína Tassanyi** představila aktuální etapu projektu. V současné době se připravuje studie proveditelnosti, která vychází ze studie provozních nákladů a z analýzy potřeb. V dohledné době je očekáváno vydání stavebního povolení. Mezitím projektový tým pracuje na organizační struktuře, na koncepci

Černá kostka – centrum digitalizace, vědy a inovací, zdroj vizualizace: Kuba & Pilař architekti s.r.o

služeb, připravena je strategie digitalizace a další. Dolaďuje se obsah Černé kostky, diskutuje se se strategickými partnery, zejména s univerzitami, školami a dalšími. Vize Černé kostky se opírá o tři pilíře: digitalizace, edukace a inovace. Počítá se s chytrými technologiemi a s inteligentním řídicím systémem budovy (automatizované ovládání intenzity světla, teploty ad.), s knihovním systémem nové generace, s robotickým systémem pro manipulaci s fondem, na jehož realizaci se budou podílet studenti VŠB–TU v Ostravě, s třídičkou fondu, s 5G sítí, se samoobslužným provozem (RFID, NFC, selfchecky, QR kódy aj.). Edukace bude zaměřena na informační, digitální a technickou gramotnost. Pro výuku technické gramotnosti bude sloužit makerspace dílna. V makerspace dílně se budou vyučovat základy programování, 3D modelování a 3D tisk, budou zde i studovny virtuální reality, programovací šicí a vyšívací stroje aj. Makerspace dílna pomůže získat studentům dovednosti pro 21. století, například flexibilitu, digitální gramotnost, kreativitu a informatické myšlení. Počítá se i s nahrávacím

studiem. Celá budova bude disponovat tichými a týmovými studovny, bude zde i kino, řada multimediálních učeben, konferenční sál, noční studovna s literární kavárnou, výstavní plochy, ale i podzemní parkoviště. Cílem bude digitalizovat a propojovat kulturu kraje. Inovace bude zaměřena na knihovni a informační vědu v oblasti robotizace a smart technologií. Hlavním cílem je zdokumentovat transformační proces regionu a zaznamenat ho v čase pro budoucí generace. Dílčím cílem je propagovat a popularizovat vědu a vědecké objevy.

Závěrečný referát přednesl PhDr. **Pavel Farkas**, který představil knihovny jako nezbytnou součást chytrých měst. Velmi zajímavě poukázal na roli knihoven v současné společnosti. Zamýšlel se nad hodnotami veřejných budov – veřejných knihoven, které tvoří součást moderních měst.

Odpolední program

Odpoledne patřilo **panelové diskusi**, panelisté se věnovali tématu poslání a klíčových úkolů národních knihoven. Pozvání ke „kulatému“ stolu přijali Mgr. Pavla Rygelová,

Mgr. Tomáš Foltýn, Ing. Josef Dživák a profesor Dušan Katuščák. Diskusi moderovala Mgr. Michaela Dombrovská, Ph.D. Panelisté položili řadu zajímavých otázek a snažili se vysvětlit, jakou roli ve společnosti dnes zaujímá národní knihovna. Věnovali se oblasti digitalizace, občanského vzdělávání, spolupráce národní knihovny s knihovnami. Dotkli se

i problematiky oborových časopisů a open access v českém a slovenském prostředí a dalších zajímavých témat.

Na YouTube kanálu Moravskoslezské vědecké knihovny v Ostravě je k dispozici celý záznam online konference: <https://youtu.be/o7GgzhFLwQc>.

Mezinárodní pracovní seminář Knihovníci knihovníkům

Zdenka Komůrková
knihovna@jevissovice.cz

2. března se v Moravské zemské knihovně v Brně uskutečnil Mezinárodní pracovní seminář Knihovníci knihovníkům. Seminář pořádala Moravská zemská knihovna ve spolupráci s kolegy z rakouské organizace Treffpunkt Bibliothek. Akce se konala v rámci rozvíjení partnerství s rakouskými knihovnami a přípravou projektu na podporu mobility českých a rakouských autorů do knihoven.

V první části se představily tři české knihovny, které mohou být svými aktivitami inspirací pro ostatní, a to Masarykova veřejná knihovna Vsetín, Městská knihovna Beroun a Městská knihovna Písek. Všechny knihovny měly velmi inspirativní prezentace aktivit. Osobně mě ale nejvíce zaujala prezentace paní ředitelky z Městské knihovny Beroun. Aktivita, které knihovna realizuje, jsou uchopitelné nejen pro velké knihovny, ale mohou je realizovat i knihovny v menších obcích.

Dále mě velmi ohromila prezentace ředitelky Městské knihovny Písek a v ní zachycená rekonstrukce bývalé školy na stávající knihovnu. Myslím si, že právě tato knihovna zcela plní funkci komunitního centra. Moc se mi líbí jejich Centrum vzdělávání zaměřené na podporu neformálního vzdělávání. Nejvíce mě ale nadchla Astronomická pozorovatelná. Myslím si, že pracovat v takové knihovně je sen každého knihovníka.

Následovalo představení aktivit dolnorakouských knihoven. Dolnorakouské knihovny fungují v mnoha činnostech stejně, jako ty naše

české. V Rakousku sice nemají tak širokou síť knihoven, jako u nás, ale co jim určitě můžeme závidět, to je obrovská síť dobrovolníků, kteří v knihovnách vypomáhají. Velmi mě překvapilo zjištění, že počet dobrovolníků je daleko vyšší, než počet zaměstnanců knihoven. Inspirovaly mě také akce, které v dolnorakouských knihovnách pořádají, a to především proto, že se jim díky zajímavým tématům daří dostat do knihoven jako návštěvníky akcí i muže.

Pracovní část semináře se soustředila na tři další vybrané české knihovny, které jsou svými aktivitami také příkladem ostatním knihovnám. Byly to tyto knihovny: Knihovna Jiřího Mahena – pobočka Medlánky, Knihovna Kořenec a Knihovna města Hradce Králové. Jako účastníci semináře jsme se rozdělili na tři skupiny a v každé skupině představila své portfolio, včetně společensko-kulturní situace, jedna z knihoven. Do skupin se zařadily i dolnorakouské kolegyně, což byl pro jednotlivé skupiny, vzhledem k jinému úhlu pohledu, velký přínos. Každá skupina se následně

Pracovní část semináře

snažila zhodnotit aktivity prezentované knihovny, včetně kladů a záporů fungování a návrhů řešení problematických stránek fungování. Jednotlivé pracovní skupiny se také soustředily na návrh či rozvoj dalších aktivit, které by bylo možné v místě působnosti rozvíjet a pro něž by se daná knihovna mohla stát nositelem v duchu stávající Koncepce rozvoje knihoven.

V naší pracovní skupině nám paní knihovnice Šárka Ondrušková představila pobočku Knihovny Jiřího Mahena v Medláncích. Jedná se o knihovnu, která získala v roce 2020 ocenění TOP Komunitní knihovna Jihomoravského kraje 2020. I z tohoto ocenění je jasné, že se jedná o skvěle fungující knihovnu, což jsme si při prezentaci paní Ondruškové i při následné diskuzi jen potvrdili. Navrhnout aktivity, které by tato knihovna ještě nedělala nebo o nich neuvažovala, tak bylo v podstatě nemožné. Díky paní

knihovnici a jejím aktivitám navštěvují knihovnu nejen čtenáři a návštěvníci akcí ze spádové oblasti, ale i z širokého okolí. V naší skupině jsme se tak místo toho, abychom navrhovali aktivity pro tuto knihovnu, inspirovali sami. Osobně mě nejvíce upoutalo, jak paní knihovnice pracuje s dětskými čtenáři. Předává informace a dovednosti nejen paní knihovnice dětem, ale i děti paní knihovnici, a to je iniciativa, která do knihoven rozhodně patří! Po reflexích v jednotlivých skupinách byly výstupy představeny v širší diskuzi všech účastníků semináře. Zde vznikl prostor pro další návrhy aktivit, řešení a spolupráce. Tento seminář byl z mého pohledu velmi přínosný a inspirativní a jsem moc ráda, že jsem se ho mohla zúčastnit. Právě díky takovým akcím dochází mezi knihovníky ke sdílení zkušeností, což je pro rozvoj knihoven velmi důležité. Děkuji organizátorům za realizaci této skvělé akce.

Bude vás zajímat, že...

... **Městská knihovna Hodonín udělila v rámci akce Březen – měsíc čtenářů cenu Knihovna regionu** dvěma nejlepším knihovnám – **Místní knihovně v Kozojídkách a Městské knihovně Ždánice**. Obě knihovny byly oceněny za pořádání aktivit na podporu čtenářství. Slavnostní předání ocenění se uskutečnilo 24. března v Městské knihovně Hodonín...

20 let Anglické knihovny v MZK

Helena Vřeská

Helena.Vreska@mzk.cz

Na sklonku roku 2001 uzavřela Moravská zemská knihovna pod vedením ředitele doc. Jaromíra Kubíčka smlouvu s Britskou radou o převzetí jejich knihovny do své péče. Britská rada (British Council) předala do užívání MZK kompletní fond své anglické knihovny, který čítal téměř 11 000 svazků. Tento velkorysý dar zahrnoval i nábytek a technické vybavení knihovny. Rozsáhlý fond se dostal pod odbornou péči knihovníků a zpřístupnil se většímu okruhu čtenářů. Anglická knihovna se tak připojila k již existující Rakouské a Německé knihovně v Solniční ulici 12. Tímto vzniklo unikátní Zahraniční oddělení MZK pod vedením PhDr. Dariny Zanáškové. K mé radosti jsem se mohla poílet od počátku

na vybudování knihovny, od vybalení první přepravky až po slavnostní zahájení provozu, a být obklopená milovanou angličtinou v oddělení, kde pracuji doposud.

Velkým problémem bylo vyřešit konverzi záznamů z knihovnického systému ALICE, který používali knihovníci Britské rady, do systému ALEPH 500, který používá MZK. Zkušební provoz v Anglické knihovně byl zahájen 18. února 2002, kdy se v praxi odzkoušel nový výpůjční systém. Knihovna byla slavnostně otevřena pro veřejnost 14. března 2002 za účasti zástupců města Brna, Britské rady v Praze a sdělovacích prostředků.

Skotské dny v Anglické knihovně MZK – rok 2004

British Council je britská organizace specializující se na mezinárodní kulturní a vzdělávací příležitosti. Podporuje širší znalost Spojeného království a především anglického jazyka. Tomuto záměru odpovídá i složení knihovního fondu – knihy ze všech oblastí, vztahujících se ke studiu anglického jazyka – gramatiky, lingvistiky, teorie výuky, pedagogiky, historie, politiky, kultury a beletrie. Unikátní kolekci tvoří materiály poskytující přípravu na zkoušky Cambridge English, které jsou uznávány středními školami, univerzitami a soukromými i veřejnými zaměstnavateli v celém anglicky mluvícím světě. Jediněnou sbírku učebnic, cvičných testů a originálních testů z minulých let neustále doplňujeme a aktualizujeme dle platnosti a změn u jednotlivých úrovní zkoušek.

Aktualizace fondu, doplňování a případné vyřazování probíhá ve všech oblastech fondu. Naše snaha je zachovat linii a strukturu danou Britskou radou, to znamená získávat knihy pouze od britských autorů a vydavatelů, jako např. Oxford University Press, Cambridge University Press, Macmillan, Collins a další. Při doplňování beletrie zohledňujeme autory, kteří získali některou z britských literárních cen (např. Man Booker Prize). Na podporu výuky jazyka nabízíme čtenářům i zjednodušenou a bilingvní četbu. Při výběru učebnic angličtiny pro základní a střední školy upřednostňujeme tituly akreditované

MŠMT. Na přání čtenářů-cizinců, kteří se chtějí seznámit s českou literaturou, jsme nově zřídili malý oddíl děl českých autorů (Karel Čapek, Václav Havel, Milan Kundera a další) v anglickém vydání. V současné době se fond knihovny téměř zdvojnásobil na 19 000 knihovních jednotek.

Do roku 2010 poskytovalo oddělení zahraničních knihoven své služby na detašovaném pracovišti Solniční 12. V době letních prázdnin 2010 bylo celé oddělení přestěhováno do budovy MZK na ulici Kounicova 65a a 6. září 2010 zpřístupněno čtenářům. Tato změna nám dala nové prostory a nové možnosti pro uskutečňování dalších aktivit. Protože naše činnost není jen péče o fond a výpůjčky, ale také pořádání různých akcí pro čtenáře. Bohužel doba pandemická přerušila např. oblíbené exkurze žáků středních škol, z jejichž řad jsme získávali mnoho nových čtenářů. Stále je aktivní Reading Group, skupina nadšenců četby anglické literatury v originále. Kolekce knih pro tyto čtenáře kupujeme nebo půjčujeme z jiných anglických knihoven v republice.

Význam znalosti cizích jazyků, především pak angličtiny, je neoddiskutovatelný. Uživatelé Anglické knihovny nejsou jen studenti a pedagogové, ale i zaměstnanci nejrůznějších firem a institucí. Můžeme s trochou nadsázky říct, že cesta k anglickému jazyku a dále do světa vede přes Anglickou knihovnu MZK.

Bude vás zajímat, že...

...SKIP ČR Velká Morava udělil při příležitosti konání valné hromady **ocenění Velkomoravský knihovník**, které z rukou předsedy SKIP Romana Giebische a předsedkyně SKIP. Velká Morava Libuše Nivnické převzala **paní Hana Hanáčková** z Knihovny Beneše Buchlovana v Uherském Hradišti, **Anežka Zimková** z Městské knihovny Kyjov a **Monika Kratochvílová** z Moravské zemské knihovny. Ocenění **Čestný Velkomoravský knihovník** obdržel předseda SKIP Roman Giebisch. Všem oceněným gratulujeme...

...v letošním roce probíhá pod záštitou ministra kultury již 5. ročník celorepublikového projektu SKIP na podporu čtenářství v raném dětství s knížkou do života – Bookstart. Zapojené knihovny obdržely již čtvrtou metodickou příručku **Projekt 5 knížkou do života (Bookstart) a logopedická prevence** určenou pro práci s dětmi ve věku od 2 do 6 let. Všechny metodiky jsou dostupné on-line na webové stránce projektu: <https://www.skizkoudozivota.cz/metodiky/> ...

Knihovna rakouské literatury Městské knihovny Znojmo oslaví 30 let

Blanka Hálová

rakouska.knihovna@knihovnazn.cz

Věděli jste, že v České republice můžete chodit do rakouské knihovny nebo-li do Österreich-Bibliothek? A kdyby jen do jedné. V naší zemi funguje rakouských knihoven hned osm!

Rakouské knihovny byste našli ve větších městech při univerzitách a vědeckých knihovnách. Jedna knihovna se však od svých velkých sester odlišuje. Ano, právě ta znojemská. Knihovna rakouské literatury (KRL) jako jediná funguje při knihovně městské. Má také svoji neoddiskutovatelnou výhodu – jedná se o knihovnu nejbližší Vídní. A proč že je vlastně rakouská? Protože její fond už od počátku fungování financuje rakouské ministerstvo zahraničí. Úkolem KRL je poskytovat informace o historii i současnosti Rakouska a jeho kultuře prostřednictvím knih, periodik a dalších materiálů.

KRL při Městské knihovně Znojmo byla slavnostně otevřena 6. června 1992 za přítomnosti rakouského velvyslance v Praze Dr. Karla Peterlika, zemského hejtmana Dolního Rakouska Mag. Siegfrieda Ludwiga, znojemského starosty Jana Harta, ředitelky tehdejší Okresní knihovny Znojmo Mgr. Marie Kratochvilové a dalších významných osobností své doby.

KRL za téměř třicet let svého provozu vypůjčila nespočet knih a jiných dokumentů. Přivítala nejen nové studenty středních škol, aby věděli, kam si zajít pro cizojazyčnou literaturu, ale také širokou veřejnost. Připravila desítky výstav na konkrétní témata, prováděla osvětovou i propagační činnost. Autorská čtení zde měla řada

umělců. Jmenujme na příklad Ilse Tielsch, Milana Ráčka nebo Michaela Stavariče.

I dnes jsou rakouské knihovny po celém světě důležitou součástí zahraniční politiky Rakouské republiky. Tímto způsobem Rakousko podporuje umělce a umělkyně své země. Rakouské ministerstvo zahraničí rádo zprostředkuje kontakty na autory, kteří v zahraničí předvedou svá čtení,

besedy či koncerty. Také podpora knihovníkům rakouských knihoven je značná. Mohou dvakrát ročně vyjet na stipendijní pobyt do Rakouska. Mají možnost si vybrat z několika seminářů, které jsou organizovány speciálně pro knihovníky a spolupracovníky rakouských knihoven. Anebo si zvolí odbornou akci dle svých preferencí.

KRL ve Znojmě nabízí všechny klasické služby, které má knihovna poskytovat – od výpůjček knih, učebnic, časopisů, map i dalších dokumentů, přes rešeršní služby až po poskytování informací o Rakousku, kulturně-vzdělávací činnost nevylučuje. Stejně jako ostatním knihovnám, i KRL do „života“ neblaze vstoupila pandemie nemoci Covid-19. Utlumila se veškerá kulturní činnost, přednášky, výstavy, stáže. Koncem roku 2020 z KRL odešla knihovnice Věra Dvořáková, která se o knihovnu starala od jejího vzniku.

Nová knihovnice, Blanka Hálová, využila lockdownu k detailnímu seznámení s fondem

Návštěva germanistů ve Znojmě – rok 2009

i problematikou oddělení. Pro školy vytvořila nové přednášky s rakouskou tematikou, které se dají realizovat on-line i prezenčně. Od září školního roku 2021/2022 organizuje v KRL jednou měsíčně workshop s názvem Babylon aneb konverzační pondělí. Zájemci si zde mohou popovídat v cizích jazycích. Bez překvapení asi zůstane fakt, že nejčastěji se konverzuje anglicky, německy a rusky.

V minulém roce díky Spolkovému ministerstvu evropských a mezinárodních věcí Rakouské republiky pořídila obdobu české Albi tužky. Interaktivní knihy s mluvící tužkou TIPTOI® poslouží nejen dětem, ale i starším studentům němčiny či dospělým, kteří nemají strach se učit jako děti. Celkově má v KRL ambici se dále propojovat se školami a podporovat výuku

němčiny. Záměrem do dalších let je větší interakce s rakouskou stranou. Dobrá zpráva je, že první vlaštovky na tomto poli už pomalu začínají létat.

V dubnu letošního roku se chystá oslava 30 let fungování KRL ve Znojmě. Zveme Vás proto srdečně na vernisáž putovní výstavy **Slavní „češti“ Rakušané**, která se uskuteční 4. dubna 2022 v Městské knihovně Znojmo. Dále je na programu vystoupení pěveckého sboru Carmina Clara, prezentace historie KRL a autorské čtení. V dalších dnech s námi budou oslavovat i studenti dvojязыčného Gymnázia Dr. Karla Polesného při workshopech a přednáškách.

Výstavu Slavní „češti“ Rakušané budete moci zhlédnout ve Znojmě během celého dubna. Přijďte, těšíme se na Vás!

Bude vás zajímat, že...

... doc. Jiří Poláček z Katedry českého jazyka a literatury Pedagogické fakulty MU obdržel koncem loňského roku Cenu Jihomoravského kraje „za přispění k věhlasu a dobrému jménu Jihomoravského kraje“. Doc. Poláček stál v roce 1993 u zrodu Společnosti Jiřího Mahena, od roku 2012 je jejím předsedou a redaktorem Zpravodaje Milíf. Výrazně se zasloužil o rozvoj Památníku Jiřího Mahena a o celkovou propagaci Mahenova díla...

Standard pro postupy a rekonstrukce knihoven

Monika Kratochvílová

Monika.Kratochvilova@mzk.cz

Koncem loňského roku vydala Národní knihovna ČR již čtvrtý z řady metodických pokynů Ministerstva kultury určených – stejně jako všechny předcházející – zřizovatelům knihoven v obcích do 40 tisíc obyvatel a odborné knihovnické veřejnosti – Standard pro postupy rekonstrukce knihoven s podnázvem Metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení doporučených postupů a parametrů pro optimální průběh rekonstrukce v knihovnách zřizovaných a/nebo provozovaných obcemi do 40 tisíc obyvatel.

S vydáváním standardů adresovaných zřizovatelům knihoven a odborné knihovnické veřejnosti začala Národní knihovna ČR v roce 2012. Prvním počínem byl *Standard pro dobrou knihovnu* vydaný na základě Metodického pokynu Ministerstva kultury k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb poskytovaných knihovnami zřizovanými a/nebo provozovanými obcemi a kraji na území České republiky (2011) a označovaný podle barvy obálky jako tzv. růžový standard.

Vydávání metodických pokynů Ministerstva kultury a v jejich návaznosti i nových standardů zahájilo novou etapu ve vývoji českého knihovnictví, umožnilo kvalitativní a kvantitativní rozvoj veřejných knihovnických a informačních služeb s přímou podporou statistického výkaznictví, které definuje nastavení doporučených hodnot pro jejich výkon.

Standard pro dobrou knihovnu byl pro velký zájem následně vydán v roce 2013, 2015 a ve 4. přepracovaném vydání v roce 2020.

V roce 2014 vydala Národní knihovna ČR tzv. modrý standard *Služby knihoven knihovnám s podnázvem Krajské programy regionálních funkcí na podporu knihoven*, který vyšel naposledy ve 2. přepracovaném vydání v roce 2020.

Třetí, tzv. žlutý *Standard pro dobrou knihovnu fond vydaný na základě* Metodického pokynu Ministerstva kultury k vymezení standardu doplňování a aktualizace knihovního

fondy pro knihovny zřizované a/nebo provozované obcemi na území České republiky vyšel v roce 2017, ve 2. vydání v roce 2021. Jeho obsahem jsou základní principy a pravidla pro stanovení rozsahu a kvality knihovních fondů včetně doporučení pro stanovení rozpočtu pro nákup knih, časopisů a pro aktualizaci knihovního fondu.

Koncem loňského roku vyšel zatím poslední z řady standardů – *Standard pro postupy rekonstrukce knihoven : metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení doporučených postupů a parametrů pro optimální průběh rekonstrukce v knihovnách zřizovaných a/nebo provozovaných obcemi do 40 tisíc obyvatel*.

Standard vychází z *Metodického pokynu pro postupy rekonstrukce knihoven a jeho úkolem je „seznámit knihovníky a zřizovatele/*

provozovatele knihoven se základními postupy při rekonstrukci knihovny či modernizaci interiéru". Metodický pokyn vydala Moravská zemská knihovna v Brně v roce 2019¹, v následujícím roce získal statut metodiky s osvědčením Ministerstva kultury. Uvedené pokyny vycházejí „z ověřených zkušeností při rekonstrukci knihoven a příkladů dobré praxe jak v České republice, tak v zahraničí. Jejich cílem je podpořit efektivní průběh rekonstrukce, eliminovat možná rizika a nežádoucí jevy při jejím průběhu na chod veřejné knihovny a její uživatele.“²

Poslední vydaný standard v rozsahu 25 číslovaných stran doplněný o 6 stran příloh a doporučenou literaturu se zaměřuje na „rekonstrukce spojené s modernizací, ať už byly vyvolány rostoucími požadavky na kvalitu veřejných knihovnických a informačních služeb nebo objektivními příčinami neuspokojivého fyzického stavu objektu či prostor využívaných knihovnou“.³

Ačkoli nemá číslovaný obsah, jsou jednotlivé části řazeny v logické návaznosti, od obecnějších témat jako informace o projektu *Co dokáže knihovna*, o výsledcích dotazníkových šetření (Národní knihovny ČR, a MZK v letech 2016 a 2018) ke konkrétním požadavkům na knihovny obsažené v *Koncepci rozvoje knihoven v České republice na léta 2021–2027 s výhledem do roku 2030*, zdůrazňující roli knihoven jako vzdělávacích a vzdělanost podporujících institucí.

Standard uvádí tři podstatné faktory související s prostory knihoven:

1. **Při plánování prostor jsou klíčové potřeby jednotlivých uživatelů.**
2. **Knihovna není statická, neustále probíhají změny krátkodobého i dlouhodobého charakteru.**

1 Realizační výstup v rámci Institucionální podpory na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace na léta 2019–2023 na základě „Dlouhodobé koncepce rozvoje výzkumné organizace (Moravská zemská knihovna v Brně) na léta 2019–2023“ financované MK ČR
2 <https://ipk.nkp.cz/docs/standard-pro-postupy-rekonstrukce-knihoven>
3 Tamtéž.

3. **Moderní technologie jsou jedním z nejdůležitějších činitelů, které ovlivňují podobu knihovny.**

Zdůrazňuje klíčové prvky při urbanistickém, architektonickém a stavebním řešení prostor pro knihovnu, přičemž vychází z *Doporučení pro výstavbu, rekonstrukci a zařízení knihoven zřizovaných a/nebo provozovaných obcemi na území České republiky*.⁴

„Exteriér i interiéru knihovny by měl reflektovat význam veřejné kulturní budovy, včetně symboličnosti a reprezentativnosti. Být následováním hodným příkladem kvalitní architektury.“⁵

Mezi požadavky neopomíjí bezbariérovost a trvalou udržitelnost, které zohledňují i dokumenty IFLA.⁶

Hlavní pozornost věnuje požadavkům na knihovny podle velikosti obce:

- Knihovny v obcích do 3 000 obyvatel
- Knihovny v obcích od 3 001 do 20 000 obyvatel
- Knihovny v obcích od 20 001 do 40 000 obyvatel

Zdůrazňuje zákonné podmínky realizace rekonstrukce, její jednotlivé fáze, plánování a formulaci záměru knihovny a potřebě odpovědí na otázky všech zúčastněných (zřizovatele, architekta/projektanta, knihovníků a uživatelů, kteří se ptají: „*Co všechno bychom měli vědět, abychom se cítili v knihovně jako doma a jaké služby jsme schopni udržet a nabízet v budoucích letech, tak aby odpovídaly potřebám místní komunity?*“⁷

V závěru je představeno Metodické centrum pro výstavbu a rekonstrukci knihoven, v poslední části se standard věnuje možnostem a zdrojům financování.

4 https://ipk.nkp.cz/docs/Doporuzeni_Vystavba_07_05_2012DEF.pdf, s. 6–10.

5 Tamtéž.

6 <http://origin-www.ifla.org/ES/about-environmental-sustainability-and-libraries>

7 <https://ipk.nkp.cz/docs/standard-pro-postupy-rekonstrukce-knihoven>

Přílohy tvoří definice pojmů, příklad SWOT analýzy, Výtah z dotazníku IFLA při plánování rekonstrukce a otázkám pro uživatele ke zjištění potřeb komunity, prostor knihovny, zaměstnanců, služeb. Doporučená literatura uvádí základní příručky k tématu výstavby, rekonstrukce a modernizace interiérů knihoven. Publikace je proložena bohatou fotodokumentací, nechybí dispoziční návrhy a studie konkrétních knihoven,

náhledy obálek odborných publikací se vztahem k architektuře knihoven a proměně jejich funkcí.

Standard zpracovalo a připravilo k vydání *Metodické centrum pro výstavbu a rekonstrukce knihoven*, zastoupené Mgr. Lenkou Dostálovou, pro kterou je to další z řady úspěšných publikačních počínů při podpoře rekonstrukcí a modernizací veřejných knihoven.

Registrace do knihovny několika kliknutími – realita nebo vzdálená budoucnost?

Martina Šmídtová

Martina.Smidtova@mzk.cz

Knihovny poskytují online služby již řadu let: stahování e-knih, přístup do licencovaných elektronických informačních zdrojů (dále EIŽ), přístup k digitalizovaným dokumentům. Uzávěření knihoven v časech pandemie však postavilo tyto služby do centra pozornosti, přispělo k jejich větší popularizaci a v případech tzv. databáze děl nedostupných na trhu akcelerovalo i její vývoj. S rozvojem online služeb však úzce souvisí i možnosti online (či vzdálené) registrace do knihovny. Jaké máme možnosti v ČR? Máme výhled na nějaké jednoduché centrální řešení?

Co knihovna, to originální postup

Je to jednoduché: aby uživatel mohl využívat kompletní služby knihoven, potřebuje knihovna mít jeho ověřené osobní údaje. Je tedy třeba najít virtuální variantu pro klasické předložení občanky na přepážce. Knihovnamí nabízené možnosti lze rozdělit na dva typy: první vyžaduje ze strany zájemce a někdy i knihovny další úkony mimo virtuální svět. Pro zjednodušení

tomu říkáme korespondenční registrace. Uživatel sice vyplní online své osobní údaje, ale následuje mezikrok, jako je fyzické zaslání vytištěné přihlášky s ověřovací doložkou od Czech POINTu či notáře (př. Národní lékařská knihovna) nebo zaslání podepsané smlouvy, poštou či datovou schránkou (př. Národní technická knihovna). Platba registračního poplatku pak obvykle probíhá klasickým převodem, ale registrace je plnohodnotná.

Některé knihovny však nabízejí variantu, která probíhá zcela online – uživatel registraci zvládne, aniž by musel odejít od počítače. Knihovna Akademie věd vyžaduje při online registraci zaslání digitální kopie obou stran občanky (či jiného úředního dokladu), dále ověřuje pravost online registrace zasláním potvrzovacího mailu i sms. Ve finále je registrace uznána za platnou, jen pokud platba přijde z konta na jméno, které se shoduje se jménem v online formuláři. O něco méně kroků vyžaduje Krajská vědecká knihovna v Liberci, stačí jí zaslání podepsané přihlášky i s kopií dokladu mailem.

Poplatek platí uživatel převodem, u obou knihoven však ale taková registrace opravňuje uživatele pouze k přístupu k online zdrojům (e-knihy, EIZ). Ojedinelý postup nabízí Městská knihovna v Praze, přístup k online zdrojům nabízí uživatelům zdarma po vyplnění osobních údajů do online formuláře bez nutnosti ověření. Plnohodnotným čtenářem i s možností absenčních výpůjček se může e-čtenář stát ověřením totožnosti, což lze učinit prostřednictvím videokonference na platformě zoom, která je otevřená každý všední den odpoledne. I průkaz však může být v Městské knihovně v Praze virtuální.

Využití prostředníka, který již uživatele ověřil

Již od roku 2010 existuje služba mojeID, provozovaná sdružením CZ.NIC. V zásadě nabízí každému zájemci e-identitu (s ověřením totožnosti přes validační místa či Czech POINTy), se kterou se mohl přihlašovat k různým službám. Možnost mohli využít i knihovny a v počátcích to byla opravdu zajímavá varianta. U nás v MZK jsme mojeID využívali od roku 2012, ovšem do současnosti se tímto způsobem registrovala necelá tisícovka čtenářů, při objemu 20 tisíc nových i obnovených registrací ročně. Hledali jsme tedy jiné řešení, jednoduché a rychlé – inspirace přišla s Národní digitální knihovnou Covid, do níž se studenti i pedagogové

hlásili prostřednictvím tzv. eduID, tedy identity České akademické federace identit eduID.cz koordinované sdružením CESNET. Jelikož okolo padesáti procent našich čtenářů tvoří vysokoškolsí studenti a v Brně působí pět veřejných a jedna státní univerzita, rozhodli jsme to vyzkoušet. Pilotně jsme se propojili s Masarykovou univerzitou, byl nutný zásah programátorů z naší i z jejich strany a také písemná dohoda o poskytování osobních údajů. Studenti i zaměstnanci MUNI se registrují zadáním stejných přihlašovacích údajů jako do informačního systému univerzity, odtud se následně do našeho knihovního systému stáhnou data o uživateli, které potřebujeme. Nový čtenář jen musí potvrdit jejich poskytnutí. Systém je napojen na platební bránu, každý tak může rovnou zaplatit poplatek kartou. Vývoj nového registračního formuláře trval několik měsíců, byl testován zaměstnanci i dobrovolníky, přesto jsme některé chyby odhalili až se spuštěním v září 2021. Ovšem cesta je prošlapaná, jsme připraveni rozšířit dohody i na ostatní brněnské univerzity. Dalším rozpracovaným krokem je uznání e-identit prostřednictvím městské služby BrnoID, hojně využívané nejen Brňany, především protože si pomocí tohoto účtu lze zařídit elektronické předplatní jízdenky MHD. A mimochodem ji mohou k online registraci využívat čtenáři Knihovny Jiřího Mahena, zřízené statutárním městem Brnem.

Registrace přes mojeID

Mám validovaný účet mojeID (tj. s ověřenou totožností), s nímž je registrace rychlejší a k dokončení není třeba navštívit knihovnu.

Po zaplacení registračního poplatku kartou online mohu hned využívat vzdálený přístup do licencovaných databází či do digitálních zdrojů.

Co je účet mojeID? Chci si založit účet mojeID

REGISTROVAT

Registrace přes univerzitní účet

Masarykova univerzita

Jsem studentem či pedagogem některé z uvedených univerzit.

Po zaplacení registračního poplatku kartou online mohu hned využívat vzdálený přístup do licencovaných databází či do digitálních zdrojů.

REGISTROVAT

Předregistrace

MORAVSKÁ ZEMSKÁ KNIHOVNA

Nemám validovaný účet mojeID ani aktivní univerzitní účet na některé z uvedených univerzit.

K dokončení registrace bude nutné navštívit knihovnu kvůli ověření totožnosti.

Poplatek nelze zaplatit online kartou.

REGISTROVAT

Registrace čtenáře do MZK v Brně

Bankovní identita či Národní identitní autorita?

Co funguje u nás, ale nemusí být vhodné pro všechny. Přeci jen stále cílíme hlavně na studenty VŠ či na zájemce bydlící, dočasně či trvale, v Brně. Knihovny však nejsou jediné, které řeší ověřování totožnosti ve virtuálním prostředí, problémem se zabývá soukromý sektor i stát. Existují i komerční služby, mobilní aplikace, srovnávací biometrické údaje uživatele snímaného kamerou telefonu s fotografií na naskenované občance (ID guard), ale pro veřejné služby jsou v zásadě cenově nedostupné. Nejdále v rozvoji i rozšíření je tzv. bankovní identita, zapojeno je do ní šest velkých bank v ČR a nabízí ji i dalším subjektům (klienti těchto bank by se pak mohli do knihovny registrovat pouze pomocí stejných přihlašovacích údajů jako do svého elektronického bankovníctví). Pilotně se chystá spuštění online registrací

s touto variantou v Národní knihovně. Ovšem ani tato varianta pro knihovny není zadarmo.

Oproti tomu stojí NIA, neboli Národní identitní autorita, tj. státní varianta elektronické identity. Spravuje ji ministerstvo vnitra, které pracuje s tou nejpřesnější databází osobních údajů, tedy s registrem obyvatel. Mnozí z nás na ni narazili při registraci na očkování proti covidu. Ovšem v tuto chvíli ji knihovny nemohou využít, jak zjistili kolegové z SVK Plzeň, kteří o zapojení požádali. Dostalo se jim jednoznačné odpovědi, neexistuje pro to opora v žádném zákoně. NIA by přitom mohla být odpovědí na hledání po jednoduchém a centrálním řešení pro všechny, které je hlavně zadarmo. Ovšem vyžaduje to, aby knihovny spojily své síly a společně lobbovaly za změnu legislativy, třeba i knihovního zákona, který by z nich udělal oprávněné subjekty. Takže jak to uděláme?

Komunitní knihovnou krok po kroku: e-learningový kurz

Barbora Buchtová
bara.buchtova@gmail.com

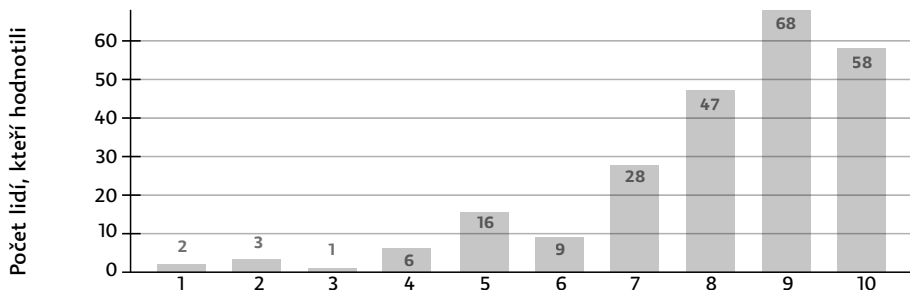
Od jara 2020 je pro knihovníky (a nejen je) na internetu dostupný kurz *Komunitní knihovnou krok po kroku*. E-learning najdete na adrese <https://kisk.thinkific.com/courses/komunitni-knihovna> a je pro všechny účastníky k dispozici zdarma. Kurz je vhodný pro knihovníky, kteří s komunitami a komunitními projekty teprve začínají pracovat nebo hledají nový směr a inspiraci. Nicméně i ostřílení komunitní matadoři v něm mohou nalézt něco nového. Článek shrnuje, jak jsme kurz tvořili, co obsahuje a co na kurz říkají sami účastníci.

Jak jsme kurz tvořili

Kurz shrnuje naše poznatky z projektu Sociální inovace v knihovnách, tedy to, na čem jsme

tři roky pracovali. Nebylo tedy složité dát ho dohromady po obsahové stránce. Náročnější bylo ovšem jeho formální vytvoření. Kurz vznikl v době první vlny pandemie Covid-19, kdy panovaly nejstříktnější pravidla a tak nebylo možné fyzické natáčení videí, jak jsme si původně plánovali. Velké poděkování tedy patří Vojtovi Hamerskému, který nám pomohl videobsah vytvořit i za těchto nouzových podmínek. Dále nám také velmi pomohl Braňo Frk, díky kterému jsme si nastavili základní očekávání od kurzu a jeho praktické rozvržení, a který nám také zpřístupnil platformu thinkific, na které kurz běží. Po vytvoření e-learningu následovalo uživatelské testování s knihovníky z praxe. Protože uživatelské testování rovněž muselo probíhat

Do jaké míry vám tento e-learning přijde využitelný v praxi? (Vyberte na škále 1 až 10)

online, dalo nám to tu výhodu, že jsme se mohli spojit s knihovníky napříč celou republikou a také to, že jsme mohli rovnou sledovat jejich nasdílené obrazovky a vidět kam klikají a jak se v kurzu orientují. Všem zúčastněným knihovníkům rovněž velmi děkujeme, s jejich pomocí jsme mohli objevit hlavní nedostatky a udělat kurz více uživatelsky přívětivý.

Co kurz obsahuje?

Kurz se skládá z pěti modulů. První dva se zabývají teorií komunit a komunitních knihoven. Díváme se zde na několik tipů komunitních knihoven:

1. Knihovny, kde je knihovna spravována a provozována určitou místní komunitou, například když nějaký spolek založí vlastní knihovnu.
2. Knihovny, které kolem sebe buduje vlastní komunitu a ta pak pomáhá knihovnu spravovat a provozovat, například knihovna, která svůj provoz zajišťuje s pomocí zvýšeného zapojení dobrovolníků, dobrovolnických a neziskových organizací.
3. Knihovny, které identifikují, podporují a vytváří komunity v místě, kde působí, např. když si knihovník všimne, že lidé v obci rádi zahradničí a poskytne jim k tomuto tématu podporu a propojí jednotlivé zahrádkáře mezi sebou. (Příklady jsou orientační.)

Další dva moduly jsou více prakticky zaměřené a věnují se mapování a budování komunity. Účastníci kurzu mají možnost vytvořit si konkrétní komunitní mapu své lokality a fyzicky zmapovat sousedství. Tato část kurzu se také zabývá tím, jak se se všemi zmapovanými institucemi síťovat a jak začít spolupracovat. Kurz se také snaží nabídnout užitečné informace, které účastníci využijí při práci s jednotlivými komunitami – například jak mít dobré komunikační a facilitační dovednosti či řešit konflikty.

Poslední modul se snaží shrnout všechny poznatky a připravit účastníky do praxe – tedy aby mohli tvořit vlastní komunitní projekty a tyto projekty vyhodnocovat. Kurz je protkán různými úkoly a kvízy, které slouží především k zopakování probíraného tématu.

Co o kurzu říkají účastníci?

Do kurzu se zapsalo bezmála 500 účastníků (údaj pochází z počátku února 2022), z nichž více než 280 již kurz absolvovalo. Celkem 245 účastníků nám také dalo zpětnou vazbu, díky které jsme kurz mohli ještě jemně upravit a vychytat drobné nedostatky. Podle zpětné vazby jsme také zjistili, že účastníkům nejčastěji zabere absolvování kurzu okolo 5–8 hodin. Účastníci nejčastěji hodnotí kurz jako dobře využitelný v praxi (na škále od 1 do 10 ho téměř tři čtvrtiny účastníků hodnotí čísly 8, 9 a 10), přičemž jako nejvíce přínosné hodnotí moduly

týkající se mapování komunity a vytváření komunitních projektů.

Několik citací ze zpětné vazby:

- „Dozvěděla jsem se, jak komunitní knihovna vůbec funguje a seznámila se s projekty, abych si to uměla lépe představit.“
- „Našla jsem zde důležité informace, které mi pomohou k vybudování dobrovolnictví v knihovně.“
- „Nejvíce přínosná pro mě byla část „Hledání potenciálu - mapování komunity“. Pomohla mi uvědomit si spoustu faktů, které nám trochu unikaly o složení našich čtenářů a jejich poměrů.“
- „Zjistila jsem, že je velmi praktické si vytvořit vlastní mapu potenciálních partnerů knihovny a následně si zrekapitulovat, jaký je cíl projektu, koho chci oslovit, tipy na financování, jak řešit konflikty, kdo se zapojí do projektu a konkrétní příklady.“
- „Kurz mi zajímavou formou objasnil pravidla v teorii i praxi související se vznikem komunitních skupin, případně vylepšení při vzniku nových komunitních projektů.“
- „V části Budování komunity mě zaujaly informace o komunikaci, facilitaci, řešení konfliktů a resilienci. Líbily se mi příklady dobré praxe, konkrétní projekty knihoven.“
- „Praktické části byly nejpřínosnější, ale i teorie byla pro mě důležitá, seznámila jsem se s novými pojmy, poznatky, informacemi, v každé kapitole bylo pro mě hodně nového a zajímavého.“

Jan Skácel: Básně 2022

Tomáš Kubíček

Tomas.Kubicek@mzk.cz

Skácelovo vnímání světa vyrůstá z okamžiku, který ale básní přetavuje do věčnosti. A zrovna tak jako s časem, se to u něj má i s prostorem. U Skácela musíme vždy být někde **konkrétně**: venku po dešti, *kde v lupení frká vraný déšť*, mezi angreštem, *kde pod kameny chodí staří židé*, či v *jedné hospodě, kde je moje srdce křivo vyřezané v židliče, která zbyla*. Čas a prostor jsou vždy konkrétní, aby mohly dosvědčovat člověka, nést jeho otisk a jako do kadlubu jej vtlačit do těch ostatních. A právě tento náš čas a tento náš prostor jsou vždy odliktkem z jejich dávné anebo třeba už budoucí přítomnosti. Ve Skácelově poezii, navzdory jejímu častému smutku a melancholii, vlastně nejsme nikdy sami, ale vždy jsme součástí.

A tak se to má i se Skácelovou poezií. Je tu vždy konkrétně přítomna, je prostě po ruce, jaksi samozřejmě a nehalasně, aby nás vždy

překvapila svojí nesamozřejmou samozřejmostí. A tento aspekt jsme se rozhodli rozehrát v rámci instalace básnické sbírky Skácel 2022, v níž se proměnila budova Moravské zemské knihovny v únoru 2022. Tedy v měsíci, kdy Skácel oslavil stoleté výročí narození a MZK se spojila s Centrem experimentálního divadla a Moravským zemským muzeem prostřednictvím akce, která nesla prosté a konkrétní označení, tedy přesně takové, jaké Skácelova poezie vyžaduje: *Skácel sto*. Nešlo přitom jen o to, připomenout básníka, ale i zpřítomnit nezastupitelnost poezie.

Pro instalaci básnické sbírky Skácel 2022 v budově MZK byla náhodně oslovena čtyřicítka osobností: básníci, spisovatelé, knihovníci, kulturní činovníci (ředitel veletrhu Svět knihy, ministr kultury, ředitel Národního divadla v Brně), učitelé i zahraniční bohemisté,

významné vědecké kapacity (předsedkyně Akademie věd či ředitel Psychologického ústavu AV ČR), představitelé veřejného života (brněnská primátorka), dramatici i literární teoretici – a přispěl i jeden hvězdář. Jejich úkolem bylo vybrat si jednu ze Skácelových básní, která je jim z nějakého důvodu nejbližší, a pokusit se ji komentářem či interpretací přiblížit dalším čtenářům.

Překvapivým výsledkem bylo nejenom to, že všichni oslovení bez zaváhání výzvu přijali, ale i skutečnost, že pouze jedna báseň se u dvou interpretů zopakovala. Svědčí to o velké různosti čtení Skácelovy poezie, o jejím rozsahu a intenzitě. Těžko si v české poezii představit jiného básníka, u něž by podobná výzva skončila stejně či alespoň podobně.

Básně pak spolu s komentáři byly vyvěšeny v prostorách knihovny a na vstupní dveře byla umístěna stylizovaná obálka knihy, takže po jejich otevření měl návštěvník možnost zážitku fyzického vstupu do básnické sbírky. Zájem o verše i komentáře pak dosvědčovala trvalá přítomnost návštěvníků knihovny a jejich soustředěné postávání před „listy sbírky“, ale i nebývalé velký mediální ohlas, kdy se tématu věnovala jak veřejnoprávní média, tak rubriky deníků. Výsledkem instalace bude i plánované vydání sebraných básní a komentářů v podobě bibliofilského tisku.

O čem to vše svědčí? O mimořádné životi Skácelovy poezie, ale i o tom, že tradovaný mýtus, jenž praví, že čtenářů poezie ubývá, že se zvláště mladší čtenáři bojí vstoupit do básní a přemýšlivě je potěžkat, je zjednodušujícím klíšé a že magická schopnost poezie umožnit nám intenzivněji prožít skutečnost i sebe samotné ještě stále platí za bernou minci.

Ale i o tom nakonec vypráví komentář Petra Borkovce ke Skácelově básni Verše o zelené stříšce:

Verše o zelené stříšce

Náměstí Za kostelem kout
Se starým portálem A nad ním
Zelená stříška

Potom holubi
S tím věčným nepokojem v hlavách

Urputní jako lidé

Především ale stříška
Zelená stříška z plechu

Báseň s názvem „Verše o zelené stříšce“ se v mé oblíbené Skácelově sbírce Metličky, vydané v roce 1968, nachází oproti proslulé básni

„Modlitba“, v níž se prosí o „malý důlek vody“ a která mě v osmnácti letech dojmala tak prudce, že si z té doby zelenou stříšku vůbec nepamatuju. Všiml jsem si jí až mnohem později – a ta báseň se mi líbila i nelíbila.

Říkal jsem si, že Jan Skácel v ní křivdí holubům, že kdyby se na „věčný nepokoj“ v holubích hlavách podíval pečlivěji, nenapadlo by ho sentimentální přirovnání k lidské urputnosti. A taky mi vadilo, že zelená stříška hraje v básni malou roli. Básník stříšku příliš rychle opouští a věnuje se větrným korouhví, které klempíř rovná ze stejného plechu a které přý „ukazují, kde chodí vítr“. Myslel jsem, že by se autor mohl k zelené stříšce ještě vrátit a říct o ní víc.

Ale na druhou stranu: právě tím, že zelená stříška stojí v názvu básně, že v textu se říká „Předejším ale stříška“ a že zároveň tam o ní nic moc není, je ta báseň přitažlivá. Skácelovo povšimnutí si zelené stříšky (pokryté měděnkou nebo zeleně natřené), která chrání starý portál někde v koutě za kostelem, je vynikající – od té doby si na jeho báseň vzpomenu úplně vždycky, když na takový kus zeleného plechu za venkovským kostelem, za starým portálem, na hřbitovni zdi, vedle fary, nad vstupem s lipami atd. narazím. Díky Skácelovi podobné zelené stříšky nikdy nemám. A to, že stříšku uviděl a mlčí o ní, že na ni ukázal a jenom ji rozechvěl, je koneckonců také dobré – asi už navždycky si všímám ztracených zelených stříšek a popisuju a dopisuju si je po svém.

Výstava architektury českých knihoven

Lenka Dostálová

Lenka.Dostalova@mzk.cz

V rámci činnosti Metodického centra pro výstavbu a rekonstrukci knihoven vznikla putovní výstava (re)Vize knihoven 21. století : prostor – funkce – příležitost, která prezentuje architektonické realizace českých knihoven a současně nahlíží do minulosti i budoucnosti.

Výstava napříč patry budovy MZK přináší prostřednictvím panelů a 3D modelů náhled na vývoj architektonických řešení českých knihoven a jejich interiérů v letech 2015 až 2020. Bylo vybráno celkem 21 knihoven různých typů a velikostí, které podávají komplexní obraz o vývoji a trendech v architektonických realizacích posledních let. Návštěvníci mohou nahlédnout na knihovny nejen zvenčí, ale také posoudit inovativní přístup v interiérech knihoven. Výstavu obohacují vybrané studie vystavených knihoven, citáty na téma „jak vidí knihovnu slavné osobnosti“ a obálky knih související s tématem

architektury. Výstavu doplňuje stěna, kde mohou návštěvníci tvořit cloud slov na téma architektura knihoven.

Stěžejní část výstavy je umístěna v přízemí v galerii, kde si návštěvníci na 12 panelech mohou prohlédnout architektonicky zajímavé novostavby a rekonstrukce knihoven z let 2015–2020. První patro foyer pak nabídne vhléd do rekonstrukce jihomoravských knihoven realizovaných z dotačního titulu *Obecní knihovny v letech 2016 až 2019*. S historií MZK, fotografiemi průběhu výstavby stávající budovy a zajímavými fakty se návštěvníci seznámí ve foyer druhého patra. Do současnosti a možné budoucnosti architektury českých knihoven návštěvníky přenesou návrhy a trojrozměrné modely studentů Fakulty architektury VUT v Brně, umístěné ve třetím patře. Výstavu doplní a rozšíří její online verze na adrese www.architektura.knihovny.cz.

Přednáškový cyklus zahraničních odborníků v Moravské zemské knihovně

Jaroslav Stanovský

Jaroslav.Stanovsky@mzk.cz

Mezi nezastupitelné funkce knihoven patří i pořádání akcí pro veřejnost, ať už besed či přednášek nebo výstav. Moravská zemská knihovna je v tomto ohledu velmi aktivní, z poslední doby zmiňme např. výstavu ke stému výročí narození Jana Skácela nebo výstavu z cyklu Oči Brna věnovanou moravským letcům RAF s doprovodnou besedou „Splatili jsme dluh?“, která proběhla 23. února. Do této oblasti aktivit knihovny spadá i nový cyklus přednášek francouzských badatelů, chystaný ve spolupráci s institutem CEFRES od dubna tohoto roku.

CEFRES - Francouzský ústav pro výzkum ve společenských vědách – byl založen v Praze v roce 1991 a jeho cílem prohloubení vědecké výměny mezi Francií a střední Evropou, která procházela po pádu komunistického režimu mnohými proměnami. Zaměřuje se ve své činnosti zejména na sociologii, politologii a historii a spolupracuje jak s tuzemskými, tak i zahraničními univerzitami a instituty. Spadá pod správu francouzského Ministerstva evropských a zahraničních věcí a je zároveň pracovištěm francouzského národního centra pro vědecký výzkum CNRS. CEFRES sdružuje studenty i badatele a pořádá jak semináře, tak i přednášky a organizuje stipendijní pobyty pro zahraniční badatele u nás.

Dílčím cílem CEFRESU je rovněž navazování kontaktů s lokálními institucemi v zemích

Visegrádské čtyřky. V červnu 2021 tak bylo podepsáno memorandum o spolupráci mezi tímto institutem a Moravskou zemskou knihovnou, na dobu tří let. Obě instituce se zavázaly spolupracovat při výzkumu v oblasti historie a knižní kultury a k pořádání společných akcí. Na konec listopadu se např. připravuje dvoudenní konference, chystaná u příležitosti výstavy o osvícenství na Moravě v Moravské zemské knihovně.

Zároveň Moravská zemská knihovna bude zvát do Brna francouzské badatele, kteří pravidelně přijíždějí do CEFRESu na výzkumné pobyty. Prvním pozvaným je antropolog a odborník na původní obyvatel Severní Ameriky Emmanuel Désveaux, který 25. dubna přednese příspěvek *From popular imagery to contemporary realities : US and Canadian Native people in historical perspectives*. Dále se počítá s návštěvou Luby Jurgensonové, spisovatelky a pedagožky, která přeložila do francouzštiny knihy Varlama Tichonoviče Šalamova o pobytu v gulagu (česky např. *kolymské povídky*, 1995) nebo Jérôma Heurtauxe, současného ředitele CEFRESu zabývajícího se dějinami moderního Polska. Plánujeme tak vytvořit cyklus pravidelných přednášek, které se budou konat každé dva měsíce a ve kterých se návštěvníci Moravské zemské knihovny mohou seznámit s aktuálními výzkumy z širokého spektra oborů.

Bude vás zajímat, že...

... Rada Jihomoravského kraje vyhlásila po dvou letech v rámci dotačního programu Podpora rozvoje venkova Jihomoravského kraje pro rok 2022 dotační titul **Obecní knihovny**, adresovaný obcím do 3 000 obyvatel, pro který vyčlenila částku 1,5 mil. Kč. Také s podporou webináře na podporu žádostí, který připravila MZK v Brně, obdržel Jihomoravský kraj 90 žádostí s požadavky na 3 miliony korun. Rozhodnutí o schválení obdrží žadatelé do konce června...

Za Janou Nejezchlebovou (1947–2021)

Jaromír Kubíček

Kubicek.jaromir@gmail.com

Knihovnictví si vybrala za své životní poslání. Věnovala tomu svou odbornou přípravu, když po gymnaziálním vzdělání ve svém rodném městě Třebíči se rozhodla k dvouleté nástavbě na Střední knihovnické škole v Brně a pokračovala studiem knihovnictví a vědeckých informací na Filozofické fakultě UK. Do zaměstnání nastoupila v roce 1967 v třebíčské městské knihovně, která jako Okresní knihovna byla známá svou tvůrčí a přátelskou atmosférou. S rodinou odešla v roce 1979 do Brna, kde pracovala až do konce svého života v dnešní Moravské zemské knihovně a prostřednictvím oddělení metodiky ji poznali knihovníci z celé republiky.

Doménou práce Jany Nejezchlebové byl dětský čtenář. Bylo strhující sledovat, s jakým zápalem organizovala semináře nebo vedla besedy s dětmi. Dnes již můžeme jen nahlédnout do metodických listů, které knihovny k pořádání besed vydávaly. Jeden z nich napsala také Jana Nejezchlebová a vyšel v roce 1984 s názvem *A přece věřím v dobro, které je v člověku*. Vybrala si pro téma světových válek novely Romaina Rollanda *Petr a Lucie* a od Jana Otčenáška *Romeo, Julie a tma* a zpracovala z nich přesvědčivé pásmo, vhodné k použití i dnes. Zajímavým je rovněž sborník námětů z práce s dětským čtenářem nazvaný *Komenský nebyl žádný suchar aneb Dramatická hra s dětmi v knihovně jako příspěvek k rozvoji dětského čtenářství*, jenž

Jana Nejezchlebová sestavila a vyšel v roce 2001.

V letech 1990–2010 byla vedoucí oddělení knihovnictví, jehož prvořadým úkolem bylo zajišťování regionálních funkcí v Jihomoravském kraji prostřednictvím pověřených knihoven, které byly od roku 2005 financovány z rozpočtu kraje a od roku 2006 se staly mandatorními výdaji Krajského úřadu. Náplní činnosti oddělení na přelomu století bylo zejména organizování připojení knihoven na internet v souladu s celostátním projektem, mimoškolní vzdělávání knihovníků včetně pořádání akreditovaných rekvalifikačních kurzů, pořádání odborných seminářů

a konferencí, zpracování statistických výkazů o knihovnách za kraj. Práce je to rozmanitá, stále přináší něco nového, vyžaduje lidi zaujaté a přesvědčivé a k takovým Jana Nejezchlebová patřila.

Zajímavým projektem se staly konference nazvané *Informační gramotnost – vědomosti a dovednosti pro život*, které Jana Nejezchlebová organizovala společně s Pedagogickým centrem v Brně a dalšími instituty pro vzdělávání. Konaly se v Moravské zemské knihovně od roku 2002 s určením pro knihovníky a učitele. Z vydaných šesti sborníků můžeme sledovat, s jakou šíří se jí podařilo zapojit do spolupráce velké spektrum odborníků z vysokých škol, pedagogických pracovišť a knihoven z České

Jana Nejezchlebová v Knihovně Židovské obce Brno

republiky i ze Slovenska. Je třeba také připomenout, že Jana Nejezchlebová se podílela již od roku 1995 na vzdělávání knihovníků studujících na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity, kde přednášela na téma Teorie selekčních jazyků nebo Věcné pořádkání informací.

V posledních letech znali knihovníci Janu Nejezchlebovou především v souvislosti s naším časopisem *Duha*, ve kterém byla od roku 2009 vedoucí redaktorkou a od roku 2017

úspěšně plnila roli výkonné redaktorky při koncipování jednotlivých čísel. Své znalosti uplatňovala zvláště v rubrice rozhovorů s osobnostmi literatury a vzdělávání. Ona sama se svou organizační a publikační činností takovou osobností českého knihovnictví stala a to nejen převzetím ocenění – medaile Z. V. Tobolky v roce 2009 a plakety Velkomoravský knihovník v roce 2013, které jí po zásluze byly uděleny.

Bude vás zajímat, že...

...na přelomu roku **byla vydána příručka s názvem Interkulturní knihovnictví**. Tato příručka navazuje na dříve vydané metodiky sekce Bezbariérová knihovna SKIP. Publikace nemá za cíl nabídnout knihovnám ohodnotitelný standard, chce být pouze inspirací a nápovědou, což je vzhledem k současné situaci velmi aktuální. Obsahuje návrhy, jak poskytovat interkulturní knihovnické služby, vytvářet speciální fond, zajistit vhodné technické i materiální podmínky a organizovat různé akce a aktivity. Zájemcům je příručka dostupná v tištěné formě i elektronické podobě – na webu SKIP v sekci Bezbariérové knihovny...

Věda vám! : Michal Černý popularizuje informační vědu v pátém svazku edice Munice

Lenka Brodecká
lenka.brodecka@email.cz

ČERNÝ, Michal. *Život onlife: lekce z informační vědy*. Brno: Masarykova univerzita, 2020. Munice. ISBN 978-80-210-9586-1.

Základním posláním každé univerzity je vytvářet a šířit vědění. Pokud by univerzity chtěly brát závazek šíření skutečně vážně, neměly by rezignovat na vydávání populárně naučných knih. Brněnská Masarykova univerzita nerezignuje, naopak, ve svém nakladatelství MuniPress rozvíjí od roku 2018 dokonce celou edici s názvem *Munice*, která na knižní trh přináší elegantně vypravené publikace nevelkého formátu, určené širokému okruhu zájemců o celoživotní vzdělávání. Jednotlivé svazky – dosud jich vyšlo

šest – jsou koncipovány jako „lekce“ z konkrétního vědního oboru. Autoři se přitom nesnaží představit „vědu v kostce“, ale spíše upozorňují na zajímavá a aktuální oborová témata, která jsou blízka životní praxi čtenářů. *Munice* zatím nabídla například lekci z teorie her, filozofie či genetiky a v neposlední řadě i úspěšnou lekci z informační vědy *Život onlife*, jejímž autorem je Michal Černý z Katedry informačních studií a knihovnictví (KISK) FF MUNI. Autorovu osobnost netřeba odborné veřejnosti nijak zvlášť představovat. Přestože Černý patří k nejmladší generaci vědců,

publikoval již více než dvacítku knih a stovky recenzovaných článků, v KISKu působí také jako didaktik a nadšený inovátor v oblasti technologií ve vzdělávání. A právě pedagogický akcent je v knize *Život onlife* přítomný a oživuje ji. Černý se především snaží podnítit čtenáře k tomu, aby vylepšili své schopnosti nacházet, hodnotit a zpracovávat informace, neboť jen tak budou schopni žít v kyberprostoru aktivně a bezpečně. Tomuto cíli podřizuje strukturu knihy: po úvodní kapitole, v níž

nastiňuje vývoj společnosti od průmyslové po znalostní a představuje koncept života „onlife“ (termín L. Floridiho), následují tři další kapitoly s názvy „Jak hledat a najít“, „Hodnocení informací“ a „Jak strukturujeme své poznání?“. Černý přirozeně a ústrojně včleňuje do výkladu myšlenky autorit oboru i příbuzných disciplín, jako jsou Peter Jarvis, zmiňovaný Luciano Floridi, Robert Reich, George Siemens, José van Dijcková a jiní, a navíc klade spoustu dráždivých otázek: *Bude vaše profese existovat za deset let? Přizpůsobuje se web uživatelům, nebo vyhledávačům? Dá se dnes věřit vlastním*

očí? Čím to, že s vyspělostí techniky neroste náš volný čas? Znáte svou bublinu?...

Vedle přehlednosti výkladu se autorova didaktická erudice projevuje i v tom, že nezahluje čtenáře přemírou informací a pojmů, uvádí názorné příklady a píše poutavě. Komenský by se zaradoval! Co naopak v knize chybí, jsou běžné náležitosti akademického publikování, jako jsou citace a rejstříky (svazek nabízí pouze krátký seznam doporučené literatury). Ačkoliv jejich absence je záměrná a v Munci bývá pravidlem, u „lekce z informační vědy“ čtenář po nějakém informačním vodítku přeje jen občas zatoužit.

Samostatnou zmínku si zaslouží výtvarný doprovod textu. Téměř třetinu zhruba stodvacetistránkové knihy totiž tvoří originální ilustrace brněnské výtvarnice Nikolý Kalinové, která od počátku bdí nad designem edice. Obrázky, stylově evokující informační grafiku, nasvěčují text z nečekaných úhlů a povyšují jej takřka na uměleckou úroveň. Zřejmě i díky nim se kniha Michala Černého ocitla v prestižním katalogu „Nejlepší knihy dětem“ pro věkovou kategorii 15+. Potěšení a poučení v ní však zaručeně naleznou i mnohem starší čtenáři.

Veřejné knihovny v Dolních Rakousích

Ursula Liebmann, Kateřina Bartošová

ursula.liebmann@treffpunkt-bibliothek.at, Katerina.Bartosova1@mkz.cz

Charakteristika knihoven Dolních Rakous

V Dolních Rakousích žije 1,7 milionu obyvatel v 573 obcích, převážně v malých vesnicích a městečkách. Největším městem je hlavní město provincie St. Pölten, které má asi 56 000 obyvatel. Nachází se zde celkem 260 veřejných knihoven. V roce 2019 je navštívilo 1,7 milionu

lidí a čtenáři si v roce 2020 vypůjčili ve svých knihovnách přibližně 2,3 milionu médií. Téměř 100 knihoven je financováno buď církví, nebo církví ve spolupráci s obcí. Označují se proto jako tzv. „kooperativní knihovny“. Přibližně 90 % veřejných knihoven vedou knihovníci, kteří pracují jako dobrovolníci. Pouze 10 % knihoven zaměstnává profesionální knihovníky, kteří za svou práci dostávají mzdu.

V Dolních Rakousích žije 255 000 osob s migračním původem, což odpovídá 15 % podílu obyvatelstva – to je o něco více než rakouský průměr, který činí přibližně 10 % osob s migračním původem. Téměř polovina této skupiny pochází z Německa.

Treffpunkt Bibliothek

Treffpunkt Bibliothek je úřad s dobrovolnou správnou radou, ředitelem na plný úvazek a šesti zaměstnanci, a je zodpovědný za koordinaci systému veřejných knihoven v Dolních Rakousích. Na základě smlouvy o zprostředkování se spolkovou zemí Dolní Rakousy, která je financována ze státních prostředků, odpovídá tento úřad za celostátní rámec pro práci a další rozvoj veřejných knihoven v kraji. Jako servisní instituce působí pro 1 800 veřejných knihovníků s cílem zajistit

Práce s dětmi v knihovně

a zvýšit kvalitu, přenášet aktuální informace z oboru a dále rozvíjet úspěšnou práci knihoven. Podílí se také na vytváření vizí a strategií pro knihovnu v Dolním Rakousku.

Aktivity knihoven dle zaměření a finančních/personálních zdrojů

Jeden z bodů podpory literatury a čtenářství u dětí a mládeže v knihovnách v Dolních Rakousích probíhá formou autorských čtení a workshopů pro dospělé, kteří jsou vzdělávání v práci s dětským čtenářem. Toto vzdělávání probíhá v kooperaci s institucemi v dané obci. Příkladem aktivit pro děti a mládež jsou např.:

- měsíční program pro rodiče s dětmi ve věku 0–2 roky,
- autorská čtení,
- skupinové prohlídky pro školy a školky,
- výtvarná odpoledne,
- různé prázdninové akce (např. výroba papíru – Městská knihovna Traiskirchen, čtenářská noc na radnici – Knihovna Böhheimkirchen),

- divadelní workshop,
- Bookstart a čtení v přírodě.

Příkladem aktivit pro dospělé čtenáře jsou např.:

- kurzy Tarotu (Knihovna Böhheimkirchen),
- dny Krimi v Mistelbachu (Městská knihovna Mistelbach),
- Den klimatu (Městská knihovna Purkersdorf),
- spolupráce na Velikonočních trzích (Městská knihovna Traiskirchen),
- Krimidinner – včetně občerstvení (Knihovna Böhheimkirchen).

Souhrnně se dá konstatovat, že aktivity veřejných knihoven v Dolním Rakousku jsou obdobné jako v českých a moravských knihovnách.

Informační lekce pro děti

Společnost je třeba vychovávat k tomu, aby byla aktivní a ohleduplná – rozhovor s Kateřinou Šedou

Jan Lidmila
lidmila@mkz.cz

Výtvarnice Kateřina Šedá se věnuje sociální architektuře. Je autorkou řady projektů, které realizovala v České republice i v zahraničí. Jejich prostřednictvím se snaží oživit komunity a trvale změnit chování lidí, aby sami sebe viděli v jiném světle. Projekty mají za cíl vyvést zúčastněné ze zažitých stereotypů nebo sociální izolace. Za své práce obdržela řadu ocenění: Architekt roku 2017 (Česká republika), Magnesia Litera za publicistiku (Česká republika), TAKU Production Prize (Finsko), Nejkrásnější české knihy (Česká republika), Contemporary Art Society Award (Velká Británie), Cena Jindřicha Chalupického (Česká republika), Fluxus Award (Německo), Essl Award (Rakousko) a další. Vydala přes třicet knih a publikací, v nichž jednotlivé projekty detailně mapuje.

Kterých svých projektů si nejvíce ceníte? A lze to takto vůbec říct?

Vybrat jeden jediný projekt určitě nedokážu, protože jsou velmi různorodé. Navíc oceňovat se dá řada věcí, u každé akce to může být jiná věc. Nejdelší dobu jsem působila v „Bedřichovicích nad Temží“, kde jsem obec proměnila i fyzicky a nakonec získala čestné občanství – je to určitě moje srdeční záležitost. Ale třeba v Los Altos v Silicon Valley se mi podařilo zapojit do akce komunitu skutečně bohatých lidí, což z dnešního pohledu považuji za zázrak. V Bronxu jsem zase dokázala přitáhnout k lokalitě brněnského Bronxu pozornost široké veřejnosti, nebo loni na zahradě domova seniorů v Rakousku vytvořit instalaci, která seniory skutečně aktivizuje a generačně propojuje.

Kde hledáte inspiraci pro své projekty a co Vám pomáhá při navazování vztahů s lidmi, které chcete zapojit do svých projektů?

Základem je určitě každodenní život a bariéry, které nám nedovolují spolu normálně

kommunikovat a na věcech se dohodnout. Cílem mých projektů je vytvořit situaci, při níž se účastníci uvidí v jiném světle, a to jim pomůže změnit svoje chování. V daném místě vždycky hledám překážku mezi lidmi, kterou se snažím proměnit ve spojující prvek. Překážka má vždycky jinou formu – někdy to může být plot nebo barva fasády, ale současně to může být předstudek, nebo nějaká vnitřní frustrace. Mou výhodou je, že už mám řadu zkušeností, nehroučím se z každého konfliktu a výsledky mých předchozích projektů mě v krizových situacích povzbuzují. Nejvíc mně ale pomáhá moje pracovní metoda, kterou používám roky – snažím se být k lidem upřímná, nikdy účastníkům v ničem nelhat, dodržovat svoje sliby a jednat se všemi rovnocenně. Sice to může působit jako samozřejmost, ale z praxe bych řekla, že je to docela ojedinělá věc.

S jakými ohlasy se od účastníků svých projektů setkáváte? A jaké převažují?

Účastníci mých projektů jsou často postaveni do situace, které nerozumí, a mým úkolem je

trpělivě smysl dané věci vysvětlovat a stát se jakýmsi průvodcem jejich vlastní proměny. Zpočátku jsou lidé logicky nedůvěřiví, přemýšlejí, jak u toho budou vypadat a co jim to ve výsledku přinese. Jejich kritika nebo urážky často nesouvisí se mnou, ani se smyslem konkrétní akce, ale jsou obrazem jejich vlastních problémů, vzájemných konfliktů z minulosti nebo nenaplněných ambicí. Pro mě je však zásadní být pevná, neustupovat tlaku negace a nenechat se takovými postoji zvíkat. Je to složitý proces a na každém místě se vyvíjí jinak, ale mnohokrát se to už vyplatilo – ti největší odpůrci se nakonec stali těmi největšími fanoušky. Počátek každé realizace je vždycky komplikovaný a jeho přirozenou součástí jsou negativní ohlasy. Během realizace se to ale významně proměňuje a ve výsledku určitě převažují pozitivní reakce, což je i důvod, proč se takové činnosti pořád dost intenzivně věnuju.

Mohla byste nám představit projekty, které chystáte, nebo kterými se aktuálně zabýváte?

V současné chvíli dokončuji web a mobilní aplikaci BRNOX (www.brnox.cz), která je volným pokračováním publikace, která vyšla v roce 2016 a zabývala se vyloučenou lokalitou brněnského bronxu. Od té doby se ale místo významně změnilo a mě lákalo tuto změnu zaznamenat. Na rozdíl od knihy máme v aplikaci více tras i jednotlivých bodů, spoustu obrazového materiálu a navíc je i v angličtině. Online podoba průvodce nám dovoluje věci neustále

aktualizovat a tak reagovat na překotnou proměnu lokality.

V Zurichu ve Švýcarsku připravuju tříletý projekt, ve kterém se pokusím vytvořit novou komunitní rozhlasovou stanici GUGGACH. Cílem je vytvořit prostředek k propojení starousedlíků, zahradkářské kolonie a nově příchozích. Nová výstavba totiž vznikne na místě, kde se

lidé znali a žili svoje mikropříběhy blízkého sousedství. Nízké ploty spíš fungovaly jako plašiči ptáků a lidé měli podobné zájmy. Napadlo mě tedy na tento typ chování navázat a celou oblast naladit na stejnou vlnu. Doslova. Pro nově příchozí se stane klíčem k jejich novému domovu i průvodcem po jejich okolí. Pomůže jim v místě zakořenit a cítit se zde jako doma. Starousedlíci naopak zjistí, kdo se k nim vlastně přistě-

hoval a že mají víc společného než rozdílného. A paralelně s tím ještě připravuju další věci – například projekt, který vznikne u příležitosti výročí narození J. G. Mendela a bude se týkat lidských zlovyků. Součástí bude také Národní sbírka zlovyků, na které už s týmem lidí pracujeme.

Odrasila se covidová doba ve Vaší činnosti? Musela jste změnit své plány?

Myslím, že epidemie odhalila spoustu věcí. Najednou lidé zjistili, jak je náročné trávit celé dny s rodinou, protože jsme běžně zvyklí žít svoje single životy v práci, zaměstnání, ve školách a sejdeme se až večer. Navíc se brutálně obnažila realita trávení času starších lidí, kteří v pandemii bloumali po obchodech, aby

nemuseli sami sedět doma. Ještě víc se ukázalo, jak málo je společných aktivit, co by uspokojily víc generací, že není moc o čem mluvit, aby to obě strany naplňovalo. Podle mě je potřeba, až se kultura trochu restartuje, zacílit pozornost sem. Ve školních zadáních, ročníkových cvičeních, vypsaných grantech i veřejných soutěžích. V bakalářkách, diplomkách, doktorátech i praxi. Přiznám se, že osobně jsem loni nezažila fázi, kterou popisují jiní autoři, kteří zůstali radikálně omezení ve své činnosti a připadali si v jistém ohledu odstrčení na okraj. Naopak se na mě obracela řada lidí (včetně zahraničí), abych přispěla nějakou akcí k izolaci v domovech seniorů, abych vymyslela aktivitu pro děti online, abych navrhla projekt pro izolované rodiny atd. Takže mě to ještě víc utvrdilo, že moje činnost má smysl a není snadno nahraditelná. Snažila jsem se pochopit, co se to vůbec děje a jak můžu být prospěšná – a to se pak odrazilo na několika akcích, které jsem udělala právě v této době.

V Trenčíně, který se zrovna připravoval na soutěž Evropské hlavní město kultury 2026, jsem například realizovala speciální kompenzační bonus s názvem SOBOTA V NEDĚLI. Vycházela jsem z toho, že dokážeme kompenzovat hmotné věci, ale zážitky nikoliv. A tak jsem si řekla, proč k zážitku v roce 2021, kdy už skončil masivní lockdown, nepřipojit stejný ztracený zážitek z roku 2020. Jádrem projektu tedy tvořily ZDVOJENÉ ZÁŽITKY. Kompenzační bonus měl pokrýt celou společnost – vyzvali jsme všechny hospody v Trenčíně, aby vymyslely svůj vlastní bonus – třeba v nich obsluhovala dvojčata, dávali dvojitou porci nebo dva chody současně. Na hřišti se odehrálo utkání 4 družstev se dvěma balony, na koncertech se hrály písničky dvakrát, kostel vyhlásil dvojnásobnou otvírací dobu, v kadeřnictví vám dělali hlavu dva kadeřníci zároveň atd. Nešlo o to něco dublovat, ale přinést skutečně nový zážitek. Na trenčínském hradě dva průvodci říkali návštěvníkům současně různé, vzájemně doplňující se informace. A taky jsem měla v plánu, aby se ve škole objevily zdvojené přednášky – například se vyučovala

matematika a hudební výchova dohromady. To se ale nakonec nestalo, protože projekt vrcholil o letních prázdninách.

Zabýváte se překlenováním propastí mezi lidmi – lze podle Vás nějak přispět k zasypaní rozporů, které v naší společnosti vyvolala současná covidová situace? A pokud ano, jak?

V roce 1989 jsme si naivně mysleli, že „plot“ kolem naší země nadobro zmizí. Místo toho jsme si ho ale vzájemně rozdělili – každý z nás si urval svůj díl a postavil si ho kolem sebe. Ploty kolem domů začaly postupně růst do výšky, díry mezi lafkami zmizely a řada ulic se začala měnit v bezpohlavní koridory. V roce 2020 jsme sice začali mluvit o hromadné izolaci spojené s šířením nemoci covid 19, ale naše společnost byla uzavřená už dávno před ní. Na „nemoc“ nezájmu a vzájemné apatie se ale neumírá, takže jsme se ji naučili postupně ignorovat. Přejde nám normální se postarat především sami o sebe, ale za chodník před domem je už zodpovědný někdo jiný. Máme přece nárok na to, aby nás někdo ošetřil, obsloužil i zabavil.

Přišlo mi proto absurdní, když se během pandemie začalo volat po NÁVRATU DO NORMÁLU, protože já jsem tedy žádný normál neviděla. Naopak jsem měla pocit, že před námi stojí výzva věci začít řešit jinak, nikoliv se vracet do minulosti. Samozřejmě to ale v současné situaci, kdy většina společností řeší válku na Ukrajině, vypadá banálně, ale zároveň to s tím úzce souvisí. Společnost je třeba vychovávat k tomu, aby byla aktivní a ohleduplná, a to se pěstuje od úplně drobných každodenních věcí. Řada měst a obcí úspěšně vyčerpala dotační programy na veřejné prostory, opravila domy i kulturní instituce, postavila hřiště i zrevitalizovala parky, a přesto to veřejný život neovlivnilo tak, jak bysme si představovali. Už je více než zřejmé, že vyměněná dlažba na náměstí výrazně nezmění vztah obyvatel k centru města

nebo k sobě vzájemně, ani neposílí patriotismus. Pořád je málo organizací i jednotlivců, kteří mají odvahu investovat nejen do věcí, ale především do vztahů.

Co jste se o lidech díky svým projektům dozvěděla? Jsou problémy lidí v různých zemích a lokalitách podobné, a pokud ano, v čem?

Myslím, že problémy jsou všude velmi podobné, ale obyvatelé každé země mají svá specifika a jinak k nim přistupují. Pamatuju si, jak mě v Japonsku totálně okouzlili vesnice, které jsou naprosto soběstačné. Jejich obyvatelé si dojedou jednou za měsíc pro léky, jinak ze zeleniny a rýže si připravují veškeré potraviny. Všechny domy jsou celodenně otevřené, bez zámku – můžete si je klidně projít. V samoobsluze rovněž nikdo není, prostě necháte peníze na pultě a vezmete si, co potřebujete. Ta vřelá vzájemnost je fascinující. Jeden večer jsme byli u větší rodiny na návštěvě a ti lidé si pod stolem třeli vzájemně bosé nohy, aby si je zahřáli. S ničím podobným jsem se nikdy nesetkala. Bohužel

moc mladých lidí tady nežije, především ženy odcházejí do Tokia za prací a studiem, a když jsme navštívili místní radnici, s úžasem jsem sledovala osmdesátí a víceleté ženy, jak snadno vyběhly do druhého patra a usedly do tureckého sedlu. Vypadaly neskutečně vitálně. Když jsem se jich zeptala, na co se tu umírá, nechápaly otázku – přece na stáří. Neviděla jsem tam jediného člověka s berlemi.

A na závěr - jaká je Vaše oblíbená četba, případně jaký je Váš oblíbený literární žánr?

Během školních let jsem přečetla všechno, co mi přišlo pod ruku, ale s dětmi už to bylo horší a musela jsem si hodně vybírat, na co zbyl čas. Poslední roky čtu hlavně naučnou literaturu a publicistiku, protože potřebuju k práci dost různých informací a bez toho se prostě neobejdu. Pokud bych měla vybrat nějaký titul, který mě v poslední době zaujal, tak by to byla určitě kniha Niny Špitálníkové Svědectví o životě v KLDR.

Děkujeme za Váš čas i odpovědi.

Vlastní knihovna

Petr Minařík

minarik@vetrnemlyny.cz

Vždycky jsem toužil po vlastní velké knihovně. Jeden kamarád měl dokonce několik knihoven, jednu hudební, druhou slovenskou, odbornou, beletristickou, slovníkovou a tak dále, vše umístěno na sídlišti do panelového bytu 2+1, ovšemže s balkónem, kde bývala letní studovna. Dávno před digitalizací všeho si z pijáků školních sešitů vyráběl katalogizační lístky. Sekretář, kde jiní měli arménský koňak nebo ruskou vodku, uchovával tento cenný katalog, kterým bylo možné se celé odpoledne probírat a hledat. Byl rád, že mu návštěvy neosahávaly hřbety knih, ale umaštěnými prsty zanechávaly stopy jen na červených pijácích. Katalogizační lístky s konkrétními tituly se přinesly do kuchyně a vhodily do vypuštěného akvária.

Druhý den odpoledne bývaly knihy připravovány. Ale skoro pokaždé jen prezenčně, ke čtení na balkóně, během léta nebo v zimní studovně, což byla právě kuchyň, dřevěný stůl s rohovou sedačkou. Časopisy a denní tisk měl pak studovna na záchodě, stačilo si v pár minutách prolistovat základní tribuny, aby byl zájemce v obrazech přítomnosti. Barevný televizor na splátky a videopřehrávač z Tuzexu byla multimediální studovna. Návštěva v ní byla možná jen v předem stanovených dnech a hodinách, obvykle mezi sedmou až desátou večerní od pátku do neděle. A hlavně pod dozorem knihovníka, tedy mého kamaráda a nájemce bytu. Samozřejmě se stalo, že si někdo chtěl půjčit něco nevhodného, například burleskní časopis šedesátých let nebo fotografickou knihu aktů. V takovém případě však musel zdůvodnit badatelský zájem a získat souhlas. V případě audiovizuálního obsahu byla schvalovací procedura nejnáročnější. Kupříkladu pustit si VHS s Bergmanovými Šepoty a výkřiky se mi nepodařilo nikdy,

sebelepsí esej totiž nevyvrátila podezření, že se chci jen lačně opájet na úkor vlastní imaginace.

Sám jsem to s domácími knihovnami moc neuměl, byť pokusů bylo vykonáno nepočítaně. Nebyly mi souzeny, abych tak řekl. Buď jsem selhal v třídění a katalogizaci nebo jsem se stěhoval z bytu do bytu, nejčastěji jsem však knihy odnesl do antikvariátu, abych přišel k nějakým penězům, které jsem v životě mnohokrát potřeboval, a to k uspokojení nejrůznějších poplatků a potřeb.

Touha po knihovně však nezmizela. Ažyl jsem našel ve Státní vědecké knihovně na Kounicově ulici v Brně, kde už dnes, stejně jako na jiných místech města, nic není. Trávil jsem čas ve studovně, kužárně a u výdejního pultíku, kde bylo napětí neméně jako ve vedlejším Rozmarýnu, kam jsem chodil po večerech, prvně jsem tam viděl muže v plavkách, který si po celém těle roztíral zlatou barvu.

Nebyl internet, nebylo nic, jen sychravo a smrad z emulzí seřizovacích strojů. V dřevěných katalogích bylo lze objevovat a pátrat. Pak zkusit štěstí, jestli titul mají skladem zde nebo kdesi za městem, jestli ho nemá půjčený někdo jiný, neztratil se, případně bude-li možné si ho vzít domů nebo jen do studovny. Ráj na zemi prokládaný cigaretami a svačinou v modrém igelitovém sáčku od polotučného mléka.

Státní vědecká knihovna se přejmenovala na Zemskou, ale já se mezitím stihnul zamilovat do několika knih a neméně tolika čtenářek, podle skript nejspíš budoucích inženýrek nebo učitelek. Vše prezenčně a platonicky, nic s sebou domů, taková byla doba. Knihovna mi tenkrát byla kuchyní, obývákem, toaletou a její mocné schodiště od prašné silnice i letní terasou.

Všechno to skončilo a bylo rázem všude tolik knih. Stačilo je brát do náruče, vonět k nim a chodit s nimi na dlouhé romantické procházky, do kavárny, do kina, a pak domů do postele. Ale to už se mi nechtělo. Nějak jsem přilnul k tomu veřejnému domu s knihami na Kounicově ulici, ve kterém nic není a zbyla z něj jen

vzpomínka zašlá smradem vykouřeného tabáku a šustotu katalogizačních kartiček.

Petr Minařík je spolumajitelem nakladatelství Větrné mlýny, šéfredaktorem kulturního měsíčníku RozRazil a dramaturgem literárního festivalu Měsíc autorského čtení.

Bude vás zajímat, že...

...V pondělí 28. 2. 2022 byla spuštěna nová verze portálu Knihovny.cz využívající systém **VuFind 8**. Příprava a realizace migrace trvala téměř dva roky a podílel se na ní nejen celý vývojový tým, ale i další expertní knihovníci v oblasti testování. Nová verze portálu by měla být z dlouhodobějšího hlediska mnohem udržitelnější a také uživatelsky přívětivější. Nové rozhraní zaujme jak novou grafikou, tak i změnami v některých funkcích spojených s vyhledáváním. Jedná se zejména o přehlednější filtry, lepší možnosti zpracování vybraných dokumentů nebo snadnější cestu k online dokumentům. Tato změna je nejvíce viditelná zejména v zahraničních zdrojích, kdy jsou některé dokumenty nově prolinkovány přímo na plné texty. Změny se projevily i v práci se čtenářským účtem a tvorbě seznamů oblíbené literatury. Po měsíci fungování nové verze je možné říct, že uživatelský ohlas je pozitivní a migrace portálu Knihovny.cz byla provedena úspěšně. ...

(RE) VIZE KNIHOVEN 21. STOLETÍ

PROSTOR - FUNKCE - PŘÍLEŽITOST

1. 3. - 30. 4. 2022

